

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення практичних занять з дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

**для студентів
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»
та спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»**

Тернопіль-2017

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» // укл. Маркович І.Б., Малинич Г.М. – Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2017. – 72 с.

Укладачі: Маркович І.Б., кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

Малинич Г.М., кандидат економічних наук,
інженер кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

Рецензенти: Панухник О.В., доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

Кудлак В.Я., кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

Методичні вказівки розглянуті і затверджені на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол № ____ від _____ р.

Схвалений на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту Протокол №

З М І С Т

Передмова.....	4
Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі	5
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	13
Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності	18
Тема 4. Управління підприємством.....	23
Тема 5. Планування діяльності підприємства	31
Тема 6. Необоротні активи підприємства.....	35
Тема 7. Оборотні активи підприємства	41
Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці, оплата праці на підприємстві.	44
Тема 9. Виробнича програма та збут продукції	49
Тема 10. Організація виробництва продукції (надання послуг)	52
Тема 11. Витрати підприємства.....	57
Тема 12. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку	62
Тема 13. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.....	66
Тема 14. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства.....	67
Тема 15. Діагностика діяльності підприємства	68
Тема 16. Економічна безпека підприємства	68
Тема 17. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація.....	70
Орієнтовні питання на екзамен.....	71
Перелік рекомендованої літератури.....	72

ПЕРЕДМОВА

Мета дисципліни: формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Завдання: вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- як в рамках кожного окремо взятого підприємства використовуються конкретні форма прояву господарської діяльності підприємства економічних законів і закономірності функціонування та розвитку суспільного виробництва;

- особливості функціонування ринкової економіки на сучасному етапі її розвитку в Україні;

- теорію та практику господарювання, формування та використання виробничого потенціалу, матеріальних, трудових ресурсів.

вміти:

- формувати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства;

- адаптовувати світовий досвід економічної діяльності підприємств розвинутих країн;

- аналізувати інформацію про найважливіші чинники і критерії, які враховуються на різних стадіях життєвого циклу підприємства;

- обґрунтовувати прийняті рішення;

- вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації підприємств;

- творчо вирішувати економічні, організаційні та виробничі завдання господарської діяльності підприємства;

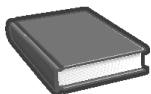
- оцінювати ефективність діяльності підприємства;

- здійснювати поточне планування та оперативне управління реалізацією запропонованих заходів.

ТЕМА 1.

Підприємство в сучасній економічній системі

Зміст теоретичної частини заняття:

- 1.1. Сутність підприємництва як форми господарювання
- 1.2. Правові основи функціонування підприємств в Україні
- 1.3. Договірні взаємовідносини в підприємницькій діяльності

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Virшення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. В чому полягає суть підприємництва як форми господарювання?
2. Яка різниця між поняттями «бізнес» та «підприємництво»? Яке поняття є ширшим?
3. В чому полягає основна мета бізнесу?
4. Охарактеризуйте основні моделі підприємницького бізнесу.
5. Якими ознаками можна охарактеризувати підприємництво?
6. Дайте характеристику основним функціям підприємницької діяльності.
7. Охарактеризуйте принципи підприємництва.
8. Хто може бути суб'єктом підприємництва в Україні?
9. Вкажіть на рушійні сили підприємництва.
10. Охарактеризуйте передумови розвитку підприємництва.
11. З яких елементів складається система бізнесу?
12. Яким чином в Україні проходить правове регулювання підприємництва?
13. Охарактеризуйте процедуру реєстрації підприємства.
14. Опишіть процедури настання юридичної відповідальності щодо підприємства.
15. Яким чином будуються договірні взаємовідносини в підприємницькій діяльності?

Питання для роздумів

1. Як відомо, для розвитку підприємництва необхідна певна сукупність економічних, політичних, юридичних та соціально-психологічних умов. На Ваш погляд, чи відповідають темпи розвитку підприємництва в Україні темпам, характерним для країн з розвинутою економікою ?

Що стримує розвиток підприємництва в Україні?

2. “Бути маленьким – чудово”, – кажуть в Англії дрібні підприємці. Як Ви думаєте, що вони мають на увазі?

3. Транснаціональні корпорації (ТНК), які є надвеликими підприємствами, займають домінуюче положення у світовій економіці. В Україні ТНК поки відсутні, основна увага приділяється

малим підприємствам. Чи не суперечить це світовим тенденціям економічного розвитку? Яка Ваша думка щодо цього?

Тестові завдання:

1. Поняття «бізнес» по відношенню до поняття «підприємництво»...:

- а) ширше
- б) вужче
- в) тотожне
- г) усі відповіді правильні

2. Поняття «підприємництво» по відношенню до поняття «бізнес»...:

- а) ширше
- б) вужче
- в) тотожне
- г) усі відповіді правильні

3. Модель підприємництва, відповідно до якої відбувається орієнтація на максимізацію віддачі від ресурсів, які має підприємство, називається...

- а) класична
- б) інноваційна
- в) сучасна
- г) застаріла

4. Модель підприємництва, яка передбачає використання будь-яких можливостей (у межах закону) для підприємництва, навіть якщо власних ресурсів для цього недостатньо, називається...

- а) класична
- б) інноваційна
- в) сучасна
- г) застаріла

5. Поняття «Підприємництво» описане в:

- а) Кримінальному Кодексі
- б) Господарському Кодексі
- в) Цивільному Кодексі
- г) у жодному з них

6. Основою підприємницької діяльності є:

- а) власність держави
- б) власність родини
- в) власність підприємця
- г) власність МВФ

7. Чи може метою підприємницької діяльності меценатство?

- а) так
- б) ні

8. Функціями підприємництва є:

- а) інноваційна

- б) організаційна
- в) стимулювальна
- г) усі відповіді правильні

9. Суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні можуть бути:

- а) громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності
- б) юридичні особи всіх форм власності, встановлених Господарським кодексом України
- в) об'єднання юридичних осіб, що займаються в Україні діяльністю на умовах угоди про розподіл продукції
- г) усі відповіді правильні

10. Чи можуть бути особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності, суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

11. Чи можуть бути об'єднання юридичних осіб суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

12. Чи можуть бути юридичні особи всіх форм власності суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

13. Чи можуть бути неповнолітні особи суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

14. Чи можуть військовослужбовці при виконанні своїх обов'язків бути суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

15. Чи можуть представники органів державної влади і управління, які покликані здійснювати контроль за діяльністю підприємств бути суб'єктами підприємницької діяльності (підприємцями) в Україні?

- а) так
- б) ні

16. В основу здійснення підприємницької діяльності покладено:

- а) власну ініціативу
- б) державний примус
- в) приписи СОТ
- г) усі відповіді вірні

17. Підприємницька діяльність здійснюється під ...:

- а) власну економічну (майнову) відповідальність

- б) відповідальність держави
- в) відповідальність місцевих органів влади
- г) усі відповіді вірні

18. Рушійними силами підприємництва є:

- а) потреби
- б) ризик
- в) конкуренція
- г) усі відповіді правильні

19. Рушійними силами підприємництва є:

- а) потреби
- б) ризик
- в) економічний інтерес
- г) усі відповіді правильні

20. Передумовами підприємництва є наступні групи:

- а) правові
- б) економічні
- в) політичні
- г) психологічні
- д) усі відповіді правильні

21. Передумови підприємництва, які ґрунтуються на законодавстві, нормативних актах, розроблених у країні, відносяться до наступної групи:

- а) правові
- б) економічні
- в) політичні
- г) психологічні

22. Передумови підприємництва, які полягають у створенні в країні сприятливого політичного клімату для підприємництва, відносяться до наступної групи:

- а) правові
- б) економічні
- в) політичні
- г) психологічні

23. Елементами системи бізнесу є: ... бізнес.

- а) підприємницький
- б) споживчий
- в) трудовий
- г) державний
- д) усі відповіді правильні

24. Торгові заклади двіносяться до ...елементу бізнесу.

- а) підприємницького
- б) споживчого
- в) трудового
- г) державного

25. За характером своєї дії функціонуючі в суспільстві юридичні норми поділяють на:

- а) регулятивні

- б) охоронні
- в) дефінітивні
- г) усі відповіді правильні

26. Норми, які дають визначення понять, категорій, явищ, що мають юридичне значення, відносяться до:

- а) регулятивних
- б) охоронних
- в) дефінітивних
- г) усі відповіді правильні

27. Існують такі види юридичної відповідальності:

- а) дисциплінарна
- б) цивільно-правова
- в) матеріальна
- г) адміністративна
- д) усі відповіді правильні

28. Основним нормативним актом, що регулює адміністративну відповідальність, є:

- Кодекс України про адміністративні правопорушення
- Кодекс України про працю
- Кодекс України про надра
- усі відповіді правильні

29. Чинний КпАП України передбачає ряд адміністративних проступків, які вчиняються в сфері фінансів і підприємницької діяльності. До них належать такі правопорушення:

- а) порушення правил про валютні операції;
- б) ухилення від реєстрації в органах Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України платників обов'язкових страхових внесків та порушення порядку обчислення і сплати внесків на соціальне страхування;
- в) зловживання монополюючим становищем на ринку; неправомірні угоди між підприємцями; порушення порядку надання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.
- г) усі відповіді правильні

30. Чинний КпАП України передбачає ряд адміністративних проступків, які вчиняються в сфері фінансів і підприємницької діяльності. До них належать такі правопорушення:

- а) порушення правил перетину кордону дирекції підприємства
- б) ухилення від реєстрації в органах Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України платників обов'язкових страхових внесків та порушення порядку обчислення і сплати внесків на соціальне страхування
- в) свідоме зниження цін до рівня її собівартості
- г) усі відповіді правильні

31. Чи може наступити адміністративна відповідальність відповідно до винного КпАП України за відмову у наданні достовірної інформації про товари (роботи, послуги), їх кількість, асортимент; за надання довільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства та ін.?

- а) Так
- б) Ні

32. Чи може бути місцерозташуванням підприємства місце перебування (місце проживання) одного з його засновників?
- а) Так
 - б) Ні
33. Чи може офісне приміщення внеском до статутного капіталу підприємства?
- а) Так
 - б) Ні
34. Законодавчо встановлений мінімальний обсяг статутного капіталу для акціонерних товариств становить:
- а) 100 мінімальних заробітних плат
 - б) 1250 мінімальних заробітних плат
 - в) 1500 мінімальних заробітних плат
 - г) не встановлено мінімального розміру
35. Законодавчо встановлений мінімальний обсяг статутного капіталу для товариств з обмеженою відповідальністю становить:
- а) 100 мінімальних заробітних плат
 - б) 1250 мінімальних заробітних плат
 - в) 1500 мінімальних заробітних плат
 - г) не встановлено мінімального розміру
36. Документ, що містить обов'язкові правила, що регулюють діяльність підприємства, взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, називається:
- а) Кодекс підприємства
 - б) Статут підприємства
 - в) Правила підприємства
 - г) Розпорядження підприємства
37. Законодавчий акт, яким переважно регулюється господарська діяльність підприємств в Україні:
- а) Закон України «Про підприємства в Україні»
 - б) Господарський кодекс України
 - в) Кримінальний та Податковий кодекси України
 - г) Закон України «Про підприємництво»
38. Основний нормативно-правовий акт, яким регулюється державна реєстрація, діяльність, реорганізація та ліквідація суб'єктів підприємництва:
- а) Конституція України
 - б) Закон України «Про господарські товариства»
 - в) Закон України «Про підприємницьку діяльність в Україні»
 - г) Господарський кодекс України
39. До установчих документів суб'єкта господарювання не відносять:
- а) Наказ про облікову політику
 - б) Рішення про утворення підприємства
 - в) Засновницький договір
 - г) Статут
40. Оберіть визначення, яке найбільш точно характеризує сутність підприємства:

- а) систематична діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва продукції, яка здійснюється на власний ризик з метою одержання прибутку
- б) організаційно виокремлена та економічно самостійна основна (первинна) ланка виробничої сфери народного господарства, що виробляє продукцію (виконує роботи або надає послуги)
- в) сукупність виробничих підрозділів, які розташовані на спільній території
- г) організація, яка має власні основні засоби

41. Метою функціонування підприємства на ринку є:

- а) задоволення суспільних потреб у певних видах продукції та одержання прибутку
- б) насичення ринку певним видом продукції у максимально можливих обсягах
- в) отримання максимальної виручки
- г) зменшення безробіття

42. Первинною ланкою у структурі національної економіки є:

- а) сукупність юридичних осіб;
- б) підприємство;
- в) сукупність товариств.

43. Ринкові умови господарювання підприємства не передбачають:

- а) конкуренцію;
- б) централізоване планування;
- в) наявність приватної власності;
- г) свободу підприємницького вибору.

44. Вкажіть на правильні відповіді серед наведених нижче. Якщо ринок збалансовано, то:

- а) покупці та продавці можуть продавати та купувати все, що хочуть, за існуючої ціни;
- б) тенденції зростання чи падіння ціни немає;
- в) величина пропозиції дорівнює кількості попиту;
- г) всі наведені відповіді правильні;

45. До характерних ознак функціонування підприємства як виробничої системи відносять:

- а) цілеспрямованість;
- в) економічна самостійність
- г) відкритість;
- д) все вище перелічене.

46. Головне завдання підприємства полягає у:

- а) задоволенні потреб ринку з метою одержання прибутку;
- б) ефективному використанні основних фондів і оборотних засобів;
- в) підвищенні продуктивності праці й ефективному використанні системи мотивації праці;
- г) підвищенні якості продукції, що випускається.

47. Основним документом, що регулює діяльність підприємства є:

- а) Господарський кодекс України;
- б) статут;
- в) ліцензія;
- г) патент.

48. Підприємство втрачає права юридичної особи і вважається ліквідованим з моменту:

- а) втрати власної печатки;

- б) виключення з державного реєстру;
- в) визнання банкрутом;
- г) створення ліквідаційної комісії.

49. Колективний договір укладається:

- а) лише на державних підприємствах;
- б) на всіх підприємствах;
- в) лише на підприємствах, де частка держави у майні становить більше 50%;
- г) на всіх промислових підприємствах.

50. Юридична назва підприємницьких утворень (партнерів, сторін договору) має бути зазначена у:

- а) преамбулі (вступній частині) договору;
- б) основній частині договору;
- в) заключній частині договору;
- г) в примітках.

51. Державне регулювання підприємництва – це:

- а) обмеження у здійсненні підприємницької діяльності;
- б) визначення суб'єктів підприємницької діяльності;
- в) регламентація поведінки суб'єктів підприємницької діяльності.

52. Якій сфері підприємницької діяльності властивий підвищений ризик:

- а) виробничого підприємництва;
- б) інноваційного підприємництва;
- в) фінансового посередництва;
- г) торговельного посередництва.

53. Що лежить в основі ефекту підприємницької діяльності:

- а) підприємницький капітал;
- б) новаторська ініціативна діяльність підприємця;
- в) бажання підприємця;
- г) отримання прибутку як результату підприємницької діяльності.

54. Що є передумовою припинення підприємницької діяльності відповідно до Господарського Кодексу України:

- а) власна ініціатива підприємця;
- б) закінчення строку дії ліцензії;
- в) припинення існування підприємця;
- г) рішення суду у випадках, передбачених Господарським Кодексом та іншими законами;
- д) все перелічене є вірним.

55. Оберіть головні умови здійснення підприємницької діяльності:

- а) автономність підприємця, повна відповідальність підприємця за наслідки здійснення своєї діяльності, орієнтація на комерційний успіх;
- б) наявність фінансових ресурсів, доступність інформації, відсутність бар'єрів входження на ринок;
- в) існування незадоволеного попиту споживачів, орієнтація підприємця на комерційний успіх.

56. Суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути:

- а) юридичні особи різних форм власності;

- б) правоздатні та дієздатні громадяни України та іноземці, колективи громадян, об'єднання громадян, індивідуальні, сімейні та інші типи й категорії підприємств, створення яких не суперечить законодавчим актам України;
- в) правильної відповіді немає.

57. Підприємницька діяльність здійснюється на основі таких принципів:

- а) вільний вибір діяльності, вільне наймання працівників, вільне розпорядження прибутком;
- б) залучення і використання матеріально-технічних і фінансових ресурсів, саморозвитку, незалежності;
- в) всі відповіді вірні.

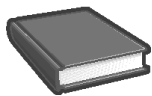
58. До ризиків, що не страхуються у підприємницькій діяльності, належать:

- а) неконтрольованість витрат, зміни цін постачальників, ризик пожежі;
- б) ризик виникнення стихійних лих, форс-мажорних обставин при веденні господарської діяльності.
- в) невизначеність і зміни попиту, зміни у смаках споживачів, зміни у державній економічній політиці.

ТЕМА 2.

Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Зміст теоретичної частини заняття:

- 2.1. Теорія підприємства
- 2.2. Види й організаційні форми підприємств
- 2.3. Об'єднання підприємств

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Дайте характеристику основним постулатам класичної та неокласичної теорій підприємства.
2. Яка роль планування у діяльності підприємства та в чому полягає суть концепції стратегічного планування І. Ансоффа?
3. Які принципи діяльності організації є найважливішими з точки зору концепцій помірної максимізації прибутку?
4. Охарактеризуйте інституціональну теорію підприємства.
5. Вкажіть на основні положення еволюційної теорії підприємства.

6. В чому полягають відмінності підприємницької та інноваційної теорії підприємства?
7. Як класифікуються підприємства залежно від форми власності?
8. Яка форма власності в Україні в загальному є найбільш ефективною?
9. Дайте класифікацію підприємств залежно від приналежності капіталу.
10. Чи існує дискримінація в сфері оподаткування щодо підприємств з іноземним капіталом?
11. Як поділяються підприємства залежно від способу утворення та формування статутного капіталу?
12. За яким критерієм підприємства поділяються на малі, середні та великі?
13. Перелічіть види господарських товариств.
14. Чим відрізняється повне товариство від товариства з обмеженою відповідальністю?

Тестові завдання:

1. До головних класифікаційних ознак видів підприємств відносять:
 - а) мета і характер діяльності
 - б) спосіб утворення та національна приналежність капіталу
 - в) форма власності та форма господарювання
 - г) усі відповіді правильні

2. За метою та характером діяльності виділяють такі види підприємств:
 - а) комерційні та некомерційні
 - б) приватні та державні
 - в) національні та іноземні
 - г) унітарні та корпоративні

3. Залежно від форми власності в Україні виділяють такі види підприємств:
 - а) приватні та державні
 - б) приватні, колективні, комунальні, державні, підприємства, засновані на змішаній власності
 - в) приватні, державні, кооперативні, комунальні
 - г) приватні, акціонерні, державні, спільні

4. Акціонерне товариство – це:
 - а) товариство, що має статутний фонд поділений на частки та учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах своїх вкладів
 - б) товариство, що має статутний фонд поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, яке несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків у межах вартості акцій, що їм належать
 - в) товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном
 - г) товариство, статутний фонд якого поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним та залученим майном

5. Товариство з обмеженою відповідальністю – це:
 - а) товариство, що має статутний фонд поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, а учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах своїх вкладів
 - б) товариство, що має статутний фонд поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості
 - в) господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки, розмір яких

визначається установчими документами, крім того несе повну відповідальність за своїми зобов'язаннями

г) товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном

6. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю за зобов'язаннями товариства відповідають:

а) у межах належних їм акцій

б) у межах належних їм внесків

в) у межах належних їм внесків, а за потребою і власним майном

г) усім належним їм майном

7. До великих підприємств в Україні відносять такі:

а) у яких чисельність працюючих менша 50 осіб, валовий дохід (виручка) від реалізації продукції перевищує 100 млн.грн за рік

б) у яких чисельність працюючих понад 1000 осіб, валовий дохід від реалізації продукції перевищує 500 тис. євро за рік

в) у яких чисельність працюючих понад 100 осіб, валовий дохід від реалізації продукції перевищує 500 тис. євро за рік

г) у яких валовий дохід від реалізації продукції перевищує 10 млн. грн за рік

8. Визначте показники, за якими оцінюють розмір підприємства:

а) середньорічна чисельність працівників та розмір річного прибутку

б) середньорічна вартість активів підприємства та розмір річного доходу (виручки) від реалізації продукції

в) річний розмір доходу (виручки) від реалізації продукції та середньорічна чисельність працівників

г) розмір статутного капіталу

9. Якщо підприємство належить приватній особі, що наймає для роботи на ньому інших осіб, це підприємство відноситься до такого виду:

а) сімейне;

б) індивідуальне;

в) державне;

г) приватне.

10. Ознаки, за якими підприємства відносять до групи малих підприємств:

а) розмір статутного фонду;

б) розмір отриманого прибутку;

в) чисельність працюючих;

г) розмір валового доходу за рік.

11. Тимчасове статутне об'єднання промислового та банківського капіталу для реалізації спільної мети називаються:

а) консорціумом;

б) картелем;

в) концерном;

г) корпорацією.

12. Повне товариство - це:

- а) об'єднання підприємців яке має статутний фонд, поділений на частини, розмір котрих визначається засновницькими документами, учасники якого несуть відповідальність у межах їхнього внеску;
- б) добровільне об'єднання громадян з метою спільного ведення господарської або іншої діяльності;
- в) добровільне об'єднання громадян, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язання підприємства всім своїм майном;
- г) товариство громадян з тимчасовим володінням й користуванням майном для здійснення підприємницької діяльності.

13. Синдикат - це:

- а) тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети;
- б) договірні об'єднання господарюючих суб'єктів на основі інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників;
- в) організаційна форма існування різновиду картельної угоди, що передбачає реалізацію продукції учасників через створюваний спільний збутовий орган або збутову мережу одного з учасників об'єднання;
- г) монополістичне об'єднання підприємств, що раніше належали різним підприємцям, в єдиний виробничо-господарський комплекс.

14. Корпорація - це:

- а) договірне об'єднання господарюючих суб'єктів на основі інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного учасника;
- б) найпростіша форма договірною об'єднання підприємств (фірм, компаній, організацій) з метою постійної координації господарської діяльності;
- в) форма статутних об'єднань підприємств, що характеризується єдністю власності і контролю;
- г) договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності регулювання збуту виготовлюваної продукції.

15. Форма об'єднання підприємств, за якої суб'єкти втрачають господарську та юридичну самостійність, - це:

- а) концерн;
- б) холдинг;
- в) корпорація;
- г) консорціум.

16. Об'єднання підприємств, очолюване одним або декількома банками, що розпоряджаються капіталом підприємств, які входять в об'єднання, та координують всі сфери їх діяльності, називається:

- а) картель;
- б) консорціум;
- в) фінансово-промислова група;
- г) асоціація.

17. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за борги товариства:

- а) в межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) усім належним їм майном;

д) усі відповіді неправильні.

19. Учасники товариства з додатковою відповідальністю відповідають за борги товариства:

- а) в межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) усім належним їм майном;
- д) усі відповіді неправильні.

20. Учасники повного товариства відповідають за борги товариства:

- а) в межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) усім належним їм майном;
- д) усі відповіді неправильні.

21. Учасники командитного товариства відповідають за борги товариства:

- а) в межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) частина учасників – усім майном, інші – в межах належних їм внесків;
- г) усім належним їм майном;
- д) усі відповіді неправильні.

22. Промислово-фінансова група має статус юридичної особи:

- а) так;
- б) ні.

23. Підприємство або інший суб'єкт господарювання, створений юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їхнього майна й участі в підприємницькій діяльності з метою одержання прибутку, називається:

- а) акціонерним товариством;
- б) суб'єктом підприємницької діяльності;
- в) господарським товариством;
- г) виробничим кооперативом;
- д) товариством з додатковою відповідальністю.

24. Залежно від способу заснування та формування статутного фонду підприємство може бути:

- а) унітарним;
- б) господарським товариством;
- в) акціонерним товариством;
- г) державним;
- д) приватним.

25. Підприємство, яке створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує статутний фонд не поділений на частки, розподіляє доходи та керує підприємством, називається:

- а) корпоративним;
- б) приватним;
- в) унітарним.

26. Підприємство в статутному фонді якого іноземна інвестиція становить 10 % відноситься до:

- а) національного підприємства;
- б) підприємства з іноземними інвестиціями;
- в) іноземного підприємства.

27. Договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств – це:

- а) корпорація;
- б) консорціум;
- в) асоціація;
- г) концерн;
- д) холдинг.

28. Тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети – це:

- а) корпорація;
- б) консорціум;
- в) асоціація;
- г) концерн;
- д) холдинг.

29. Корпорація створюється за рішенням Кабінету міністрів України:

- а) так;
- б) ні.

30. Промислово – фінансова група створюється за рішенням Кабінету міністрів України:

- а) так;
- б) ні.

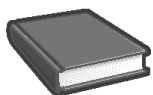
31. Перевагами акціонерного товариства є:

- а) обмежена відповідальність учасників;
- б) можливість залучення великого капіталу для підвищення фінансової стійкості;
- в) можливість отримання учасниками своєї частки в статутному фонді при виході з товариства;
- г) спрощена організаційна структура;
- д) фіксований склад учасників.

ТЕМА 3.

Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності

Зміст теоретичної частини заняття:

- 3.1. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства
- 3.2. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
- 3.3. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
- 3.4. Державне регулювання діяльності підприємства
- 3.5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте основні риси зовнішнього середовища підприємства
2. Вкажіть, із яких елементів формується макросередовище підприємства
3. Які сторони мікросередовища підприємства є найважливішими при аналізі діяльності організації?
4. Охарактеризуйте місце політико-правового елементу зовнішнього середовища функціонування суб'єкта господарської діяльності
5. В чому проявляється складність, мінливість та взаємозалежність зовнішнього середовища?
6. Вкажіть на методики здійснення оцінювання впливу факторів зовнішнього середовища на підприємство.

Тестові завдання:

1. Факторами макrorинкового середовища є...
 - а) політичні і економічні фактори
 - б) природні і демографічні фактори
 - в) культурні та науково-технічні фактори
 - г) усі відповіді правильні
2. Факторами мікроринкового середовища є...
 - а) конкуренти і споживачі
 - б) контактні групи і постачальники
 - в) маркетингові посередники
 - г) усі відповіді правильні
3. Маркетингові дослідження обґрунтовують проведення:
 - а) стратегічного аналізу діяльності підприємства
 - б) аналізу мікросередовища
 - в) аналізу макросередовища
 - г) аналізу та обробки інформації про стан економіки
4. Аналіз зовнішнього середовища підприємства це...
 - а) оцінка критично важливих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;
 - б) аналітичний процес, який полягає у визначенні факторів оточення підприємства, що найбільш суттєво впливають на його діяльність;
 - в) аналіз стратегічних прогалин і визначення основних шляхів їх усунення;

г) активний пошук інновацій різного типу.

5. Структурування зовнішнього середовища – визначення найбільш важливих елементів для дослідження; визначення критичних точок – найбільш важливих елементів дослідження; збирання інформації для проведення дослідження; визначення методологічного інструментарію дослідження; проведення дослідження та узагальнення отриманих результатів – це етапи:

- а) комплексного дослідження ринку;
- б) дослідження та оцінки внутрішнього середовища підприємства;
- в) дослідження та оцінки зовнішнього середовища підприємства;
- г) кон'юнктурного дослідження.

6. Основною метою проведення стратегічного аналізу і маркетингових досліджень є...

- а) вивчення та прогнозування стану економіки в цілому;
- б) дослідження стадії циклу, на якому перебуває економіка;
- в) правильної відповіді немає
- г) встановлення негативних і позитивних впливів окремих ключових факторів середовища на майбутню діяльність підприємства.

7. Першим напрямком комплексного дослідження ринку є ...

- а) кон'юнктурні дослідження;
- б) прогнозування кон'юнктури;
- в) маркетингові дослідження;
- г) поточне спостереження – збір, обробка необхідної інформації.

8. Цілеспрямований безперервний збір, аналіз та оброблення інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз і виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів і розробка можливих альтернатив для прийняття рішень – це...

- а) маркетингові дослідження;
- б) польові дослідження;
- в) прогнозування кон'юнктури;
- г) дослідження динаміки ринків

9. Етапи кон'юнктурних досліджень включають:

- а) поточне спостереження – збір, оброблення необхідної інформації;
- б) аналіз кон'юнктури;
- в) прогнозування кон'юнктури для прийняття відповідних управлінських рішень;
- г) всі наведені вище відповіді правильні.

10. Цикл, на якому перебуває економіка можна характеризувати наступними етапами:

- а) науково-технічний прогрес, рівень монополізації;
- б) сезонність, стихійні лиха;
- в) політичний, соціальний конфлікт;
- г) криза, депресія, пожвавлення, піднесення.

11. Фактори, які діють на підприємство постійно – це...

- а) науково-технічний прогрес, рівень монополізації;
- б) державне і міждержавне регулювання, стан інформаційних систем;
- в) валютна та кредитно-грошова система, енергетичні та екологічні проблеми;
- г) всі наведені вище відповіді правильні.

12. Фактори, які діють тимчасово, випадково – це...

- а) сезонність;

- б) політичні та соціальні конфлікти;
- в) стихійні лиха;
- г) всі наведені вище відповіді правильні.

13. Кожен із кон'юктуроутворювальних факторів не є підконтрольним підприємству, але...

- а) не впливає на результати діяльності підприємства;
- б) опосередковано може суттєво вплинути на результати діяльності підприємства;
- в) немає правильних відповідей;
- г) всі наведені вище відповіді правильні.

14. В умовах посилення конкуренції й загострення проблем реалізації товарів безпосередній контакт із споживачем є обов'язковим чинником підтримки...

- а) сезонності;
- б) вимог споживачів;
- в) кон'юктурних досліджень;
- г) конкурентоспроможності.

15. Ринок поділяють на певні географічні зони з метою визначення...

- а) регіонального аспекту попиту;
- б) товарного аспекту попиту;
- в) часового аспекту попиту;
- г) об'єктивного аспекту попиту.

16. За видами товарів певної галузі, обсягами продажу товарів конкретного підприємства, конкретною назвою товару ринок поділяють за...

- а) регіональним аспектом попиту;
- б) товарним аспектом попиту;
- в) часовим аспектом попиту;
- г) об'єктивним аспектом попиту.

17. Прогнозування рівнів попиту залежно від строків проводиться за...

- а) регіональним аспектом попиту;
- б) товарним аспектом попиту;
- в) часовим аспектом попиту;
- г) об'єктивним аспектом попиту.

18. Кількість товарів, що буде придбана певною групою покупців у певному регіоні у визначений період і в певному маркетинговому оточенні за умови конкретної маркетингової програми – це...

- а) регіональний попит;
- б) товарний попит;
- в) часовий попит;
- г) ринковий попит.

19. На формування ринкового попиту впливають...

- а) циклічні характеристики економічного розвитку;
- б) маркетингові програми;
- в) маркетингові дослідження;
- г) довгострокові, середньострокові прогнози.

20. Місткість ринку збільшуватиметься при загальному піднесенні економіки і зменшуватиметься в разі її...

- а) пожвавлення;
- б) спаду

21. Коли спостерігається дефіцит товарів і водночас підтримуються штучні ціни зростатиме...

- а) попит;
- б) маркетингові зусилля;
- в) якість товарів;

22. Обсяг продажу товару при даному рівні цін за конкретний проміжок часу – це...

- а) місткість ринку;
- б) попит;
- в) маркетингові зусилля;
- г) якість товарів;

23. Можливі обсягу продажу товарів покупцям, які мають потребу в них і виявляють інтерес до продукції підприємства – це...

- б) місткість потенційного ринку;
- в) кількість закупівель продукції середнім потенційним споживачем;
- г) середня ціна продукту.

24. Обсяги продажу, які були досягнені в минулому періоді – це...

- б) місткість цільового ринку;
- в) місткість потенційного ринку;
- г) місткість зайнятого сегменту ринку.

25. Питома вага товарів у загальній місткості даного ринку збуту (показник виражається у відсотках) – це...

- а) частка ринку підприємства;
- б) кількість закупівель продукції середнім потенційним споживачем;
- в) місткість цільового ринку;
- г) місткість реального ринку.

26. Співвідношення частки ринку підприємства і частки ринку конкурентів (або трьох головних конкурентів) – це...

- а) частка ринку за обсягом продажу;
- б) частка ринку в окремому сегменті;
- в) частка ринку за вартісними показниками;
- г) відносна частка ринку.

27. Співвідношення абсолютної частки ринку фірми і частки ринку основного конкурента – це...

- а) частка ринку відносно лідера;
- б) частка ринку в окремому сегменті;
- в) частка ринку за вартісними показниками;
- г) відносна частка ринку.

28. Показник, який характеризує перспективи зміни попиту (у відсотках) і визначається як відношення кількості покупців, які вже придбали товари, до загальної кількості споживачів – це...

- а) місткість реального ринку;
- б) частка ринку за вартісними показниками;
- в) насиченість ринку;
- г) якість товарів.

29. До найбільш розповсюджених методів проведення стратегічної оцінки середовища підприємства відносять...

- а) SWOT-аналіз;
- б) бальний метод аналізу впливів;
- в) немає правильних відповідей;
- г) всі наведені вище відповіді правильні.

30. Для комплексного аналізу середовища підприємства використовують...

- а) SWOT-аналіз;
- б) бальний метод аналізу впливів;
- в) технічний аналіз;
- г) кореляційний аналіз.

31. Дає можливість провести спільне вивчення зовнішнього і внутрішнього середовища шляхом групування факторів середовища на зовнішні і внутрішні та їх оцінки з позиції визначення позитивного чи негативного впливу на діяльність підприємства...

- а) SWOT-аналіз;
- в) технічний аналіз;
- г) кореляційний аналіз.

32. «До таблиці вписують ключові фактори зовнішнього середовища підприємства. Кожному з них присвоюють експертні бальні оцінки важливості, інтенсивності впливу і напрямку впливу. Множення даних значень дозволяє отримати експертну інтегральну оцінку конкретному фактору». Даний опис відповідає сутності...

- б) бальному методу аналізу впливів;
- в) технічному аналізу;
- г) кореляційному аналізу.

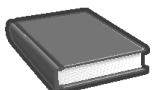
Практична частина заняття

1. Сформуйте SWOT-матрицю будь якого діючого підприємства, галузі, держави.

ТЕМА 4.

Управління підприємством

Зміст теоретичної частини заняття:

- 4.1. Сутність, функції та принципи управління підприємством
- 4.2. Методи управління суб'єктами господарювання
- 4.3. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
- 4.4. Виробнича структура підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте суть процесів управління підприємством.
2. В чому полягає суть таких принципів управління?
3. Дайте означення плануванню як функції управління
4. Як особливості функції управління «організація»?
5. Якими методами та інструментами можна проводити мотивацію персоналу?
6. У якій послідовності та відповідно до яких принципів необхідно реалізовувати процес контролю на підприємстві?
7. Охарактеризуйте методи управління суб'єктами господарювання

Тестові завдання:

1. Що слід розуміти під організаційною структурою управління?
 1. Сукупність ланок управління організацією;
 2. Склад підрозділів управління підприємством;
 3. Впорядкованість потоків виробничих ресурсів, які використовуються для виготовлення продукції;
 4. Сукупність і впорядкованість взаємопов'язаних управлінських ланок, які забезпечують здійснення і виконання функцій організації.
2. Норма керованості – це:
 1. Допустима кількість відділів, які підпорядковані одному робітнику;
 2. Допустима кількість виконавців, які підпорядковані одному працівнику;
 3. Допустима кількість керівників в організації;
 4. Допустима кількість структурних підрозділів в організації.
3. Структури, які характеризуються ієрархією влади в компанії, мають централізоване прийняття рішень, називаються:
 1. Механістичні;
 2. Адаптивні;
 3. Фіктивні;
 4. Прозорі.
4. Структури, які мають розмиті межі управління, невелику кількість рівнів управління, децентралізацію, називаються:
 1. Механістичні;
 2. Адаптивні;
 3. Фіктивні;

4. Прозорі.

5. Де переважно застосовується лінійна структура управління?

1. В управлінні корпораціями;
2. В управлінні акціонерними товариствами;
3. В управлінні малими підприємствами;
4. В управлінні холдингами.

6. Що створює структуру управління організацією?

1. Сукупність лінійних органів управління;
2. Сукупність функціональних служб;
3. Сукупність лінійних і функціональних служб;
4. Сукупність виробничих підрозділів.

7. Де переважно застосовують матричні організаційні структури?

1. В управлінні багатофункціональними організаціями з нетривалим життєвим циклом продукції;
2. В управлінні малими організаціями;
3. В управлінні великими організаціями;
4. В управлінні середніми за розмірами організаціями.

8. Яка основна перевага при застосуванні матричної організаційної структури?

1. Орієнтованість на удосконалення інформаційних зв'язків між ланками управління;
3. Гнучкість та орієнтованість на нововведення;
4. Орієнтованість на задоволення потреб споживачів.

9. Яку організаційну структуру доцільно застосовувати підприємству, яке має багато регіональних відділень?

1. Лінійно-функціональну;
2. Функціональну;
3. Дивізійну;
4. Матричну.

10. Яку організаційну структуру доцільно застосовувати, якщо на підприємстві існує велика кількість спеціалізованих робіт?

1. Лінійну;
2. Функціональну;
4. Матричну.

11. Який основний недолік застосування дивізійної організаційної структури?

1. Дублювання функцій управління на рівні підрозділів;
2. Існує внутрішньофірмова конкуренція;
3. Існує тісний взаємозв'язок виробництва зі службовцями;
4. Відсутнє втручання в оперативну діяльність виробничих підрозділів.

12. До основних функцій управління відносять:

- а) планування;
- б) організацію;
- в) мотивацію;
- г) контроль
- д) усі відповіді правильні

13. Функція управління, що визначає перспективи розвитку економічної системи та її майбутній стан, обумовлені темпами розвитку, джерелами, обраними методами і формами виробництва для досягнення сформульованої мети у вигляді конкретних планових моделей (розрахунків) завдань і показників з установленням термінів виконання -це:

- а) планування
- б) організація
- в) мотивація
- г) контроль

14. Функція управління, метою якої є формування керівної і керованої систем, а також зв'язків і відносин між ними, що забезпечують кооперування людей і знарядь праці з максимальною ефективністю протікання їх спільної трудової діяльності – це:

- а) планування
- б) організація
- в) мотивація
- г) контроль

15. Функція управління, яка вказує на комплекс причин, які спонукають членів трудового колективу до спільних впорядкованих і узгоджених дій для досягнення поставленої перед суб'єктом господарювання мети - це:

- а) планування
- б) організація
- в) мотивація
- г) контроль

16. Функція управління, яка завершує будь-яку діяльність і представляє собою перевірку, а також постійне спостереження з метою перевірки чи нагляду – це:

- а) планування
- б) організація
- в) мотивація
- г) контроль

17. Метою ... як функції управління є метою контролю є виявлення потенційних можливостей, проблем, надання рекомендацій стосовно програми стратегічних і тактичних дій щодо комплексного удосконалення господарської діяльності підприємства з орієнтацію на прийняту стратегію.

- а) планування
- б) організації
- в) мотивації
- г) контролю

18.Об'єктом управління є:

- а) організаційно відокремлена ланка, яка забезпечує одну із стадій або частину стадії виробничо-господарського процесу
- б) дирекція підприємства
- в) органи державної влади
- г) усі відповіді правильні

19. Процес передачі завдань і повноважень особі, яка бере на себе відповідальність за їх виконання на підприємстві, – це процес:

- а) розподілу
- б) делегування

управління

в) правильної відповіді немає

20. Зобов'язання працівників підприємства виконувати поставлені завдання та відповідати за їх наслідки - це:

а) обов'язок

б) відповідальність

в) делегування

г) правильної відповіді немає

21. Чи може відповідальність бути делегована?

а) Так

б) Ні

22. Обмежене право щодо використання ресурсів організації та спрямування зусиль підлеглих працівників на виконання певних завдань – це:

а) делегування

б) відповідальність

в) повноваження

г) контроль

23. Розрізняють два типи повноважень:

а) лінійні

б) нелінійні

в) апаратні

г) неапаратні

24. Стійка система способів, методів і форм практичної діяльності менеджера, звична манера поведінки керівника стосовно підлеглих, націлену на вплив і спонукання їх до досягнення поставлених цілей – це:

а) стиль управління

б) метод управління

в) спосіб управління

г) усі відповіді правильні

25. За традиційною системою класифікації стиль управління підприємством може бути:

а) депресивним

б) авторитарним

в) ліберальним

г) необдуманим

26. Стиль керівництва, відповідно до якого справедливою є наступна теза щодо працівників: «Люди споконвічно не люблять працювати і при будь-якій можливості уникають роботи».

а) депресивний

б) авторитарний

в) ліберальний

г) необдуманий

27. Стиль керівництва, відповідно до якого справедливою є наступна теза щодо працівників: «У людей немає честолюбства, і вони намагаються позбутися відповідальності, надаючи перевагу керівництву собою іншими людьми».

а) депресивний

- б) автократичний
- в) ліберальний
- г) необдуманий

28. Стиль керівництва, відповідно до якого справедливою є наступна теза щодо працівників: «Для змушення людей працювати необхідно використовувати постійний контроль і погрозу покарання».

- а) депресивний
- б) автократичний
- в) ліберальний
- г) необдуманий

29. Стиль керівництва, відповідно до якого справедливою є наступна теза щодо працівників: «Якщо умови праці сприятливі, люди не тільки візьмуть на себе відповідальність, вони будуть прагнути до неї».

- а) депресивний
- б) автократичний
- в) демократичний
- г) необдуманий

30. Стиль керівництва, відповідно до якого справедливою є наступна теза щодо працівників: «Якщо люди залучені до виконання організаційних цілей, вони будуть використовувати самоврядування і самоконтроль».

- а) депресивний
- б) автократичний
- в) демократичний
- г) необдуманий

31. Уникає нав'язування своєї волі підлеглим:

- а) депресивний керівник
- б) демократичний керівник
- в) автократичний керівник
- г) усі відповіді правильні

32. Відповідно до моделі Р.Лайкерта, піклується про проектування завдання і розробку системи винагород для підвищення продуктивності праці,

- а) керівник, зосереджений на роботі
- б) керівник, зосереджений на людині
- в) керівник, зосереджений на собі
- г) правильної відповіді немає

33. Відповідно до моделі Р.Лайкерта, зосереджує увагу на підвищенні продуктивності праці шляхом поліпшення людських відносин,

- а) керівник, зосереджений на роботі
- б) керівник, зосереджений на людині
- в) керівник, зосереджений на собі

34. Децентралізація означає:

- а) підвищення рівня розподілу праці в організації
- б) збільшення кількості структурних підрозділів в організації
- в) використання більшої кількості правил та норм, що регламентують діяльність співробітників організації

г) передачу права прийняття рішень з вищих рівнів управління на нижчі

35. Мотивація – це процес:

- а) об'єднання працівників у виробничому процесі
- б) винагородження працівників
- в) спонукання працівників до діяльності
- г) задоволення потреб працівників

36. Сутність процесу мотивації зводиться:

- а) до забезпечення справедливої винагороди працівників
- б) до задоволення потреб працівників
- в) до створення умов, що дозволяють працівникам задовольнити свої потреби
- г) до забезпечення узгоджених, ефективних дій працівників

37. Принципи управління – це:

- а) сукупність закономірно розташованих, взаємопов'язаних елементів, які знаходяться у взаємодії та являють собою єдине ціле
- б) загальні, суттєві, стійкі та необхідні причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами;
- в) будь-яке організаційне утворення, що складається з працівників, зайнятих певною господарською діяльністю;
- г) правила, основні положення та норми поведінки, якими необхідно керуватись у процесі управління.

38. Принцип, згідно з яким обсяг повноважень має відповідати відповідальності, що делегована, забезпечує:

- а) ефективний контроль;
- б) ефективний розподіл повноважень;
- в) ефективне прогнозування;
- г) жодна з наведених відповідей не є вірною.

39. Процес розподілу відповідальності з підлеглими характеризує:

- а) принцип справедливості;
- б) принцип єдиноначалля;
- в) принцип делегування повноважень;
- г) принцип науковості.

40. Принцип єдиноначалля означає, що:

- а) інтереси одного робітника не повинні переважати над інтересами компанії;
- б) робітник отримує накази від одного безпосереднього керівника;
- в) робітники повинні поважати керівників і підтримувати порядок;
- г) робітник повинен бути дисциплінованим.

41. Засоби впливу на окремих працівників та трудові колективи, котрі необхідні для вирішення цілей підприємства, – це:

- а) методи управління;
- б) функції управління;
- в) підходи до управління;
- г) функції ділового управління.

42. Постійний і системний вплив на діяльність структур підприємств для забезпечення узгодженої роботи та досягнення позитивного результату, – це:

- а) організація виробництва;

- б) контроль за діяльністю підприємства;
- в) управління підприємством;
- г) планування виробництва.

43. Управління підприємством – це:

- а) процес впливу суб'єкта управління на об'єкт управління;
- б) стосунки між людьми в процесі виробництва;
- в) процес цілеспрямованого впливу на колективи людей для організації та координації їхньої діяльності.

44. Вкажіть функції управління підприємством:

- а) планування;
- б) розвиток;
- в) організація;
- г) мотивація;
- д) дослідження.

45. Дія, що здійснюється в системі управління і спрямована на зміну стану об'єкта управління відповідно до поставленої мети, – це:

- а) метод управління;
- б) функція управління;
- в) підхід до управління;
- г) контроль за управлінням.

46. Процес визначення цілей діяльності, передбачення майбутнього розвитку та поєднання індивідуальних завдань працівників підприємства для досягнення загального позитивного результату діяльності – це:

- а) планування;
- б) організація;
- в) мотивація;
- г) контроль.

47. Процес ефективного впливу на людей заради реалізації місії підприємства називається:

- а) контролем;
- б) організацією;
- в) мотивацією;
- г) плануванням.

48. Контроль як управлінська функція підприємства полягає в:

- а) обліку результатів, досягнутих за певний період діяльності підприємства;
- б) перевірці своєчасності початку трудової зміни;
- в) порівнянні фактично досягнутих результатів з плановими;
- г) усі відповіді правильні.

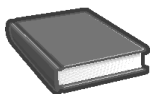
Практична частина заняття

1. Опишіть детально особливості усіх функцій управління будь якого діючого підприємства

ТЕМА 5.

Планування діяльності підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 5.1. Методичні основи планування та прогнозування
- 5.2. Стратегічні плани підприємства
- 5.3. Поточне та оперативне планування
- 5.4. Бізнес-плани підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Virішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення поняттям «прогноз» та «прогнозування»
2. В чому полягає суть описативного підходу до прогнозування?
3. Яка відмінність між описативним та нормативним підходами до прогнозування?
4. Охарактеризуйте, який чином можна використати наступні методи розробки прогнозів: метод експертних оцінок, методи логічного моделювання, методи математичного моделювання, нормативний метод, метод екстраполяції.
5. Які особливості довгострокового, середньострокового та короткострокового планування діяльності підприємства?
6. Опишіть суть процесу бізнес-планування

Тестові завдання:

1. Науково обґрунтована гіпотеза щодо ймовірного майбутнього стану економічної системи та економічних об'єктів і показників, що характеризують цей стан – це:
 - а) прогноз
 - б) передбачення
 - в) планування
2. Передбачення майбутнього попиту на товари і послуги з метою кращого обґрунтування відповідних виробничих планів – це:
 - а) прогнозування попиту
 - б) прогнозування пропозиції
 - в) прогнозування фінансового стану

3. Передбачення економічної ситуації, яка може скластися на ринку в майбутньому – це:

- а) прогнозування попиту
- б) прогнозування пропозиції
- в) прогнозування фінансового стану
- г) прогнозування ринкової кон'юнктури

4. Економічні прогнози можуть бути:

- а) короткостроковими (до 3-х років)
- б) середньостроковими (5—7 років)
- в) довгостроковими (понад 7 років)
- г) усі відповіді правильні

5. Економічні прогнози терміном до 3-х років називаються:

- а) короткостроковими
- б) середньостроковими
- в) довгостроковими

6. Економічні прогнози терміном до 7-х років називаються:

- а) короткостроковими
- б) середньостроковими
- в) довгостроковими

7. Економічні прогнози терміном понад 7 років називаються:

- а) короткостроковими
- б) середньостроковими
- в) довгостроковими

8. Ціллю прогнозування на підприємстві є:

- а) найточніше передбачати далеку й близьку перспективи свого розвитку, щоб запобігти економічним ризикам і вибору правильного курсу розвитку
- б) забезпечення завданнями управлінців
- в) окреслення процедур виробничо-технологічних процесів

9. На базі комерційного прогнозування вирішуються такі основні завдання:

- а) визначення необхідності нарощування виробничих потужностей підприємства і оцінка темпів розширення виробництва;
- б) формування планів випуску продукції протягом значного періоду часу з урахуванням наявних виробничо-технічних можливостей, а також планування випуску продукції в перехідний період;
- в) створення оперативних планів-графіків, які регламентують випуск продукції при існуючих виробничо-технічних можливостях.
- г) всі відповіді правильні

10. Плани підприємства, які вимагають суворого виконання, називаються:

- а) директивні
- б) індикативні
- в) рекомендаційні

11. Плани підприємства, які є рекомендаційними і не вимагають суворого виконання, називаються:

- а) директивні
- б) індикативні
- в) орієнтовні

12. Розробці планів передують:

- а) оцінка можливостей фірми, її слабкі та сильні сторони при сприятливих і несприятливих умовах
- б) звільнення працівників пенсійного віку
- в) формування системи мотивації працівників на підприємстві
- г) усі відповіді правильні

13. Перспективний план багатьох великих фірм включає:

- а) зведений, або генеральний план, який визначає стратегію фірми;
 - б) функціональні плани;
 - в) плани виробничих відділень.
- Усі відповіді правильні

14. Робота зі складання зведеного плану включає наступні основні етапи:

- а) виявлення головних завдань фірми на плановий період;
- б) створення початкового варіанта зведеного плану на основі планів відділень і підприємств фірми;
- в) оцінка зведеного плану в цілому і планів, які були використані для його складання; усунення можливих помилок;
- г) уточнення плану в подальшому, за мірою його виконання
- д) усі відповіді правильні

15. Можна виділити такі основні функціональні (тактичні плани):

- а) план виробництва продукції (виробнича програма);
- б) план розвитку науки та техніки;
- в) план підвищення економічної ефективності виробництва;
- г) усі відповіді правильні

16. Головним функціональним (тактичним) планом підприємства є:

- а) план виробництва продукції (виробнича програма);
- б) план розвитку науки та техніки;
- в) план підвищення економічної ефективності виробництва;

17. Будівництво нових, розширення та реконструкцію діючих підприємств, будівництво й розширення великих цехів і об'єктів на діючих підприємствах, технічне переозброєння діючого виробництва закладається у :

- а) плані капітального будівництва
- б) план розвитку науки та техніки;
- в) план підвищення економічної ефективності виробництва

18. Метод складання плану, відповідно до якого керівництво підприємства визначає цілі і завдання, які за системою руху на більш низькі рівні структури підприємства все в більш деталізованій формі включаються до планів підрозділів.

- а) «зверху донизу»
- б) «знизу доверху»
- в) усі відповіді правильні

19. Основними перевагами планування в умовах ринку порівняно з директивним плануванням є:

- а) самостійне здійснення всього комплексу планової роботи;
- б) доведення «зверху» основних показників діяльності;
- г) ризик у підприємницькій діяльності.

20. Найважливішими принципами планування є:

- а) зв'язок і взаємозалежність планових і фактичних показників;
- б) суб'єктивна оцінка майбутнього стану підприємства і мобільність;
- в) неврахування економічної ситуації в країні

21. Під плануванням діяльності підприємства розуміють:

- а) порівняння основних показників його розвитку у звітному і базовому періодах;
- б) розрахунок майбутньої величини прибутків;
- в) процес аналізу досягнутих фактичних показників розвитку підприємства

22. Вихідною інформацією для розробки бізнес-плану є:

- а) інформація про кількість підприємств на територіальному ринку
- б) інформація про ринковий попит на кредитні ресурси
- в) інформація про попит та пропозицію на товар (послуги)

23. Визначення планових показників на основі впливу найважливіших чинників відбувається при використанні:

- а) екстраполяційного методу;
- б) факторного методу;
- в) нормативного методу;
- г) балансового методу;

24. Для забезпечення погодження потреб і ресурсів при плануванні застосовується:

- а) екстраполяційний метод;
- б) факторний метод;
- г) балансовий метод;
- д) матричний метод.

25. Бізнес-план дає змогу розв'язати такі завдання:

- а) обґрунтування економічної доцільності напрямків розвитку підприємства;
- б) розрахунок очікуваних фінансових результатів діяльності підприємства;
- в) визначення джерел фінансування
- г) підбір працівників, спроможних реалізувати даний план;
- д) усі відповіді правильні.

26. Бізнес-план – це:

- а) документ, в якому викладено суть, напрями і способи реалізації підприємницької ідеї;
- б) документ, в якому викладені напрями щодо одержання прибутку;
- в) документ, в якому викладені заходи щодо реалізації продукції;
- г) документ, в якому викладена оцінка діяльності підприємства.

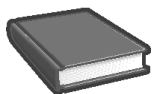
Практична частина заняття

1. Сформуйте бізнес план перспективного, на Вашу думку, проекту.

ТЕМА 6.

Необоротні активи підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 6.1. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
- 6.2 Сутність, склад і структура основних засобів та інших необоротних активів
- 6.3 Склад та характеристика нематеріальних активів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Virішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення активам підприємства.
2. Визначте склад необоротних та оборотних активів.
3. Визначте сутність політики формування активів підприємства.
4. Які фактори внутрішнього та зовнішнього характеру впливають на формування майна підприємства? Розкрийте характер їх дії.
5. Дайте характеристику основним етапам формування активів підприємства.
6. Які методи розрахунків застосовують при визначенні потреби в необоротних активах?
7. Яким чином визначається потреба в запасах товарноматеріальних цінностей, грошових та інших активах?
8. У чому полягає процес оптимізації співвідношення необоротних та оборотних активів?

Тестові завдання:

1. Матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать установі і забезпечують її функціонування і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року - це:
 - а) оборотні активи
 - б) необоротні активи
 - в) матеріальні пасиви
2. Чи правильним є твердження, що до оборотних належать грошові кошти, не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання впродовж операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу?
 - а) Так
 - б) Ні

3. Чи правильним є твердження, що нематеріальні активи відносяться до необоротних активів?

- а) Так
- б) Ні

4. Чи правильним є твердження, що незавершене будівництво відносяться до необоротних активів?

- а) Так
- б) Ні

5. Чи правильним є твердження, що основні засоби відносяться до необоротних активів?

- а) Так
- б) Ні

6. Необоротні активи містять такі групи:

- а) Основні засоби.
- б) Інші необоротні матеріальні активи.
- в) Нематеріальні активи.
- г) Усі відповіді правильні

7. Коефіцієнт вибуття основних засобів – це:

- а) відношення вартості основних засобів, що вибули, до середньорічної вартості всіх фондів;
- б) відношення вартості основних засобів, що вибули, до вартості всіх фондів на кінець року;
- в) відношення вартості основних засобів, що вибули, до вартості всіх основних виробничих фондів на початок року.

8. Екстенсивне використання основних засобів характеризують:

- а) фондомісткість, фондівдача;
- б) коефіцієнт змінності, коефіцієнт залучення обладнання у виробництво;
- в) фондоозброєність праці;
- г) рентабельність основних засобів;
- д) прибуток підприємства.

9. Фондовіддача – це відношення:

- а) середньорічної вартості основних засобів до обсягу випуску продукції у вартісному вираженні;
- б) відношення обсягу випуску продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів;
- в) річної суми прибутку до середньорічної вартості засобів.

10. Який із наведених показників характеризує інтенсивність оновлення основних засобів:

- а) коефіцієнт придатності;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) коефіцієнт оновлення.

11. Який з показників характеризує ефективність використання основних засобів?

- а) фондівдача;
- б) коефіцієнт зносу;
- в) коефіцієнт відновлення.

12. Сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією) – це:

- а) Первісна вартість
- б) Ліквідаційна вартість
- в) Залишкова вартість

13. Історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів

- а) Первісна вартість
- б) Ліквідаційна вартість
- в) Залишкова вартість

14. Право власності на результати інтелектуальної діяльності, у т. ч. промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у т. ч. набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами – це:

- а) Основні засоби.
- б) Матеріальні активи.
- в) Нематеріальні активи.
- г) Усі відповіді правильні

15. Нематеріальні активи підприємства – це:

- а) реальні інвестиційні проекти, об'єкти нерухомості та різноманітні фінансові інструменти;
- б) ресурси, кількість яких фіксована і має певні межі;
- в) цінності, що не є фізичними об'єктами, але мають вартість, оцінку; права власності і захист доступу до нематеріальних ресурсів підприємства та їх використання в господарській діяльності з метою одержання прибутку.

16. Об'єкт промислової власності, який може виступати у формі нового пристрою, речовини, штаму мікроорганізму, а також способів їх одержання – це:

- а) промисловий зразок;
- б) «ноу-хау»;
- в) раціоналізаторська пропозиція.

17. Нове художньо-конструктивне вирішення виробу, в якому досягається єдність технічних та естетичних властивостей – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) «ноу-хау»;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

18. Технічне рішення, яке є новим і корисним для підприємства, для якого воно подано – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) “ноу-хау”;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

19. Охоронний документ, виданий державним органом, що підтверджує право його власника на відповідний об'єкт промислової власності – це:

- а) сертифікат;
- б) патент;
- в) стандарт;
- г) ліцензія.

20. Дозвіл на використання нематеріального ресурсу протягом певного терміну за обумовлену винагороду – це:

- а) сертифікат;
- б) патент;
- в) ліцензія;
- г) свідоцтво.

21. Роялті – це:

- а) одноразова винагорода за право користування об'єктом ліцензійної угоди;
- б) періодичні відрахування протягом дії ліцензійної угоди;
- в) дозвіл на використання нематеріального ресурсу;
- г) немає вірної відповіді.

22. Товарні знаки – це:

- а) оригінальні позначення, за допомогою яких товари і послуги одних виробників відрізняються від однорідних товарів і послуг інших виробників;
- б) сталі позначення підприємства або особи, від імені якої здійснюється виробнича та інша діяльність;
- в) відомості, безпосередньо пов'язані з діяльністю підприємства;
- г) документи, що підтверджують права їх власників на відповідні об'єкти промислової власності.

23. Оригінальні позначки, які мають правовий захист і призначені для виокремлення товару серед інших аналогічних називаються:

- а) гудвілом;
- б) товарним знаком;
- в) корисною моделлю;
- г) місцем походження товару.

24. Дозвіл на використання нематеріальних ресурсів називається:

- а) патентом;
- б) суміжним правом;
- в) авторським правом;
- г) ліцензією.

25. До нематеріальних ресурсів підприємства належать:

- а) бази даних та бази знань;
- б) плани виробничої діяльності;
- в) штатний розклад;

26. До чинників, що впливають на фізичний знос основних засобів, відносять:

- а) їх склад за окремими елементами;
- б) оплата праці;
- г) ціни на обладнання;
- д) кваліфікація робітників.

27. Виробнича потужність підприємства – це:

- а) співвідношення основних засобів різних вікових груп в їх загальній вартості;

- б) сукупність всіх видів ресурсів, якими володіє підприємство;
- в) максимально можливий випуск продукції підприємством за певний проміжок часу і за певних організаційно-технічних умов;

28. Коефіцієнт оновлення основних засобів визначається як відношення:

- а) вартості введених засобів до вартості усіх засобів на кінець року;
- б) вартості виведених засобів до їх загальної вартості
- в) вартості введених засобів до середньорічної вартості усіх засобів.

29. Співвідношення питомої ваги основних засобів різних галузей до їх загальної вартості – це:

- а) технологічна структура основних засобів;
- б) структура основних засобів;
- в) галузева структура основних засобів;
- г) вікова структура основних засобів.

30. Виробнича програма підприємства відображає:

- а) обсяг випуску продукції;
- б) собівартість;
- в) чисельність працюючих;
- г) рентабельність виробництва.

31. Фондовіддача – це відношення:

- а) середньорічної вартості основних засобів до обсягу випуску продукції у вартісному вираженні;
- б) відношення обсягу випуску продукції до середньорічної вартості основних виробничих засобів;
- в) річної суми прибутку до середньорічної вартості засобів.

32. Який із наведених показників характеризує інтенсивність оновлення основних засобів:

- а) коефіцієнт придатності;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) коефіцієнт оновлення.

33. Що відбувається з економічною вартістю основних фондів у процесі їх експлуатації:

- а) нічого не відбувається;
- б) вона споживається;
- в) переносить свою вартість на вартість продукції, що виготовляється.

34. Який з показників характеризує ефективність використання основних засобів:

- а) фондовіддача;
- б) коефіцієнт зносу;
- в) коефіцієнт відновлення.

35. Необхідний обсяг виробництва та реалізації продукції, що розраховується при плануванні виробничої програми дозволяє:

- а) отримати певний цільовий прибуток у плановому періоді;
- б) повністю виконати зобов'язання перед споживачами продукції;
- в) отримати можливий збиток підприємства.

36. Виробничі потужності підприємства характеризують :

- а) наявне діюче виробниче обладнання всіх виробничих підрозділів;
- б) запланований обсяг виробництва продукції;

в) максимально можливий обсяг випуску продукції при повному використанні виробничого обладнання.

37. При розрахунках виробничих потужностей враховують:

- а) власне та орендоване обладнання;
- б) весь парк діючого обладнання;
- в) лише власне обладнання.

38. Які фактори, що впливають на ефективність використання виробничих потужностей, можна віднести до регульованих підприємством:

- а) темпи науково-технічного прогресу;
- б) конкурентне середовище підприємства;
- в) асортимент та серійність випуску продукції.

39. Що із нижче наведеного належить до фінансової інформації про фінансово-господарську діяльність:

- А) закони та нормативні акти, обов'язкові до виконання
- Б) положення рекомендаційного характеру
- В) відомості з бухгалтерської та статистичної звітності
- Г) інформація про діяльність фінансових ринків інших країн

40. Комерційною таємницею підприємства вважається:

- А) інформація про технологічні та інші особливості виготовлення принципово нової продукції, що забезпечує лідерство підприємства на ринку такої продукції
- Б) інформація, розголошення якої зашкодить підприємству
- В) інформація, що становить державну таємницю
- Г) інформація про склад акціонерів (учасників) та структуру капіталу підприємства

41. Метод нарахування амортизації, відповідно до якого сума амортизації визначається діленням вартості на термін корисного використання:

- А) прямолінійний
- Б) кумулятивний
- В) метод зменшення залишкової вартості
- Г) правильної відповіді немає

42. Сума витрат на виготовлення або придбання засобів праці, їх транспортування, монтаж – це:

- А) первісна вартість основних засобів
- Б) залишкова вартість основних засобів
- В) відновлена вартість основних засобів
- Г) правильної відповіді немає

43. Різниця між первісною вартістю та сумою зносу – це:

- А) первісна вартість основних засобів
- Б) залишкова вартість основних засобів
- В) відновлена вартість основних засобів
- Г) правильної відповіді немає

44. Первісна вартість основних засобів включає:

- А) суму витрат на виготовлення або придбання
- Б) суму витрат на транспортування
- В) суму витрат на первісний монтаж
- Г) усі відповіді вірні

Практична частина заняття

Задача 1

Початкова вартість основних засобів підприємства становить 520 тис.грн., термін використання – 5 років, ліквідаційна вартість – 20 грн. Визначити річну норму та щорічну величину відрахувань амортизаційних відрахувань.

Задача 2

Розрахувати показники технічного стану основних засобів.

Вихідні дані технічного стану, тис. грн.

Показники	Значення
Вартість на початок року	80 668
Введено засобів, 2-й квартал	4 300
Вибуло засобів, 3-й квартал	2 670
Вартість на кінець року	82 300
Залишкова вартість на початок року	69 750
Залишкова вартість на кінець року	69 900

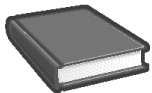
Задача 3

На підприємстві працює 1 300 чоловік. Один робітник виготовляє за рік продукції на суму 2429 грн. Вартість основних засобів підприємства становить 1 828 млн. грн. Розрахувати показники фондівдачі та фондомісткості.

ТЕМА 7.

Оборотні активи підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 7.1 Поняття, складі структура обігових коштів підприємства, їх кругообіг
- 7.2 Нормування обігових коштів підприємства
- 7.3 Показники ефективності використання обігових коштів підприємства та шляхи прискорення їх оборотності

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність та значення оборотних коштів?

2. У чому полягає сутність оборотних фондів та які елементи формують їх склад?
3. Яке призначення має нормування матеріальних ресурсів?
4. Які елементи формують склад оборотних коштів? Що таке структура оборотних коштів та які фактори її визначають?
5. Якими мають бути норми матеріальних витрат та за якими критеріями вони встановлюються?
6. Як розраховуються нормативи виробничих запасів" незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, готової продукції?
7. Які методи застосовують для нормування використання матеріальних ресурсів?
8. Які показники характеризують ефективність використання оборотних коштів? Як ці показники розраховуються?
9. У чому сутність нормування оборотних коштів? Які основні методи застосовуються при нормуванні оборотних коштів?
10. Якими шляхами в сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання оборотних коштів?
11. У чому полягає значення економії оборотних фондів (матеріальних витрат) для підприємства?
12. Які показники характеризують рівень використання оборотних фондів (матеріальних ресурсів) та як розраховуються ці показники в різних галузях промисловості?
13. Які є основні джерела економії оборотних фондів (матеріальних ресурсів) на підприємстві?
14. Назвіть основні напрями економії матеріальних ресурсів, розкрийте їх специфіку в окремих галузях виробництва.

Тестові завдання:

1. Є різновидом оборотних активів:
 - а) нематеріальні активи;
 - б) основні засоби;
 - в) довгострокові фінансові інвестиції;
 - г) дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.
2. Ненормованими оборотними активами є:
 - а) виробничі запаси;
 - б) незавершене виробництво;
 - в) грошові кошти та кошти в розрахунках;
 - г) готова продукція.
3. Найбільшу частку серед всіх оборотних активів на промислових підприємствах складають:
 - а) дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
 - б) готова продукція;
 - в) товари;
 - г) виробничі запаси.
4. Які з нижченаведених оборотних активів відносять до фондів обігу:
 - а) виробничі запаси;
 - б) готова продукція;
 - в) незавершене виробництво;

г) витрати майбутніх періодів.

5. Які з нижченаведених оборотних активів відносять до оборотних виробничих фондів:

- а) готова продукція;
- б) грошові кошти;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) кошти в розрахунках.

6. Який з нижченаведених методів розрахунку потреби в оборотних активах враховує тенденції та співвідношення в змінах обсягу виробництва:

- а) метод прямого розрахунку;
- б) аналітичний метод;
- в) коефіцієнтний метод;
- г) аналітичний і коефіцієнтний метод.

7. В практиці нормування оборотних активів допустимо використовувати:

- а) метод прямого розрахунку;
- б) аналітичний метод;
- в) коефіцієнтний метод;
- г) комбінований підхід.

8. Основним видом запасу у складі нормативу оборотних активів в запасах сировини, основних матеріалів та напівфабрикатів є:

- а) страховий запас;
- б) поточний (складський) запас;
- в) підготовчий запас;
- г) транспортний запас.

9. Прибуток підприємства відносять до:

- а) власних джерел формування оборотних активів;
- б) джерел, порівняних до власних;
- в) позичкових джерел;
- г) залучених джерел.

10. Кредити банків відносять до:

- а) власних джерел формування оборотних активів;
- б) джерел, порівняних до власних;
- в) позичкових джерел;
- г) залучених джерел.

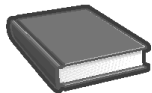
11. Кількість оборотів оборотних активів за визначений період характеризує показник:

- а) коефіцієнт обертання оборотних активів;
- б) коефіцієнт завантаження оборотних активів;
- в) коефіцієнт віддачі оборотних активів.

ТЕМА 8.

Персонал підприємства, його продуктивність праці, оплат праці на підприємстві

Зміст теоретичної частини заняття:

- 8.1. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
- 8.2. Кадрова політика і система управління персоналом
- 8.3. Показники наявності та використання персоналу
- 8.4. Визначення чисельності персоналу та нормування праці
- 8.5. Поняття та структура заробітної плати.
- 8.6. Форми та системи оплати праці. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Що слід розуміти під «трудовими ресурсами»?
2. Яким чином можна визначити структуру персоналу?
3. Які функції покладено на систему кадрової політики?
4. Дайте характеристику основним показникам руху персоналу на підприємстві?
5. Що представляє собою така категорія як продуктивність праці?
6. Які фактори зростання продуктивності праці можуть бути важливими для підприємства?
7. Як можна охарактеризувати заробітну плату як соціально-економічну категорію та елементу ринку праці?
8. Охарактеризуйте функції заробітної плати
9. В чому полягає різниця між номінальною та реальною заробітною платою?
10. Від чого залежить розмір мінімальні заробітної плати?
11. Охарактеризуйте процес визначення заробітної плати за умови застосування тарифної системи
12. Які форми та системи оплати праці застосовуються в Україні? В чому полягає їхня суть?

Тестові завдання:

1. Які з перелічених витрат робочого часу мають бути віднесеними до нормованих:
 - а) час на відпочинок та особисті потреби;
 - в) час перерв внаслідок порушення трудової дисципліни;
 - г) час непродуктивної праці.

2. Які з перелічених витрат робочого часу не можуть бути віднесеними до нормованих:
 - а) підготовчо-заключний час;
 - б) оперативний час;
 - в) час непродуктивної праці.

3. Що таке тарифна ставка:
 - а) абсолютний розмір оплати праці робочих в одиницю часу, виражений в грошових одиницях;
 - б) діапазон тарифної сітки;
 - в) шкала встановленої оплати праці за розрядом;
 - г) відношення тарифних коефіцієнтів, які відповідають крайнім розрядам тарифної сітки.

4. Що таке почасова оплата праці:
 - а) авансова оплата;
 - б) розмір оплати за виробіток одиниці праці;
 - в) оплата за тарифними ставками з урахуванням відпрацьованого часу;
 - г) розрахунок за кожен одиницю продукції.

5. Заробіток за прямої відрядної системи оплати праці розраховується:
 - а) множенням кількості одиниць виробленої продукції та розцінки за одиницю продукції;
 - б) множенням погодинної тарифної ставки на фактично відпрацьовану робітником кількість годин, скореговану на середній коефіцієнт виконання норм виробітку всіма робітниками, що обслуговуються;
 - в) як сума відрядного заробітку та премії за досягнення певних результатів;
 - г) як сума оплати робіт, виконаних у межах встановленої норми, за звичайними відрядними розцінками, та робіт, виконаних понад нормативний рівень, за підвищеними розцінками.

6. При акордній системі оплати праці розцінки встановлюються:
 - а) за окремі операції;
 - б) за весь комплекс робіт із визначенням кінцевого строку його виконання;
 - в) за весь комплекс робіт без визначення кінцевого строку його виконання;
 - г) за годинними тарифними ставками.

7. Заробіток за відрядно-прогресивної оплати праці розраховується:
 - а) множенням кількості одиниць виробленої продукції та розцінки за одиницю продукції;
 - б) множенням погодинної тарифної ставки на фактично відпрацьовану робітником кількість годин, скореговану на середній коефіцієнт виконання норм виробітку всіма робітниками, що обслуговуються;
 - г) як сума оплати робіт, виконаних у межах встановленої норми, за звичайними відрядними розцінками, та робіт, виконаних понад нормативний рівень, за підвищеними розцінками.

8. Що таке норма:
 - а) встановлений розмір, який визначає нормативний рівень витрат часу, виробітку продукції, тощо;

- в) узагальнююча норма, встановлена для широкого кола однорідних економічних показників;
- г) встановлення норм виробітку в розрахунку на одного працівника, норм витрат часу на обслуговування або інших нормативних значень.

9. Що таке норматив:

- а) встановлений розмір, який визначає нормативний рівень витрат часу, виробітку продукції, тощо;
- б) нормативно встановлені обсяги обслуговування технічних засобів, людей, приміщень, в розрахунку на одного обслуговуючого працівника на протязі певного періоду часу;
- в) узагальнююча норма, встановлена для широкого кола однорідних економічних показників;

10. Що таке норма обслуговування:

- а) встановлений розмір, який визначає нормативний рівень витрат часу, виробітку продукції, тощо;
- б) нормативно встановлені обсяги обслуговування технічних засобів, людей, приміщень, в розрахунку на одного обслуговуючого працівника на протязі певного періоду часу;
- в) узагальнююча норма, встановлена для широкого кола однорідних економічних показників;
- г) встановлення норм виробітку в розрахунку на одного працівника, норм витрат часу на обслуговування або інших нормативних значень.

11. Що таке нормування праці:

- а) встановлений розмір, який визначає нормативний рівень витрат часу, виробітку продукції, тощо;
- б) нормативно встановлені обсяги обслуговування технічних засобів, людей, приміщень, в розрахунку на одного обслуговуючого працівника на протязі певного періоду часу;
- в) узагальнююча норма, встановлена для широкого кола однорідних економічних показників;
- г) встановлення норм виробітку в розрахунку на одного працівника, норм витрат часу на обслуговування або інших нормативних значень.

12. Чим обмежується нижня границя заробітної плати в Україні:

- а) не обмежується;
- б) рівнем мінімальної заробітної плати;
- в) прожитковим рівнем;
- г) рівнем неоподаткованого мінімуму.

13. Що таке продуктивність праці:

- а) показник ефективності використання ресурсів праці;
- б) реальний обсяг продукції, який підприємство може виробити за умови повного використання наявних ресурсів;
- в) сукупність засобів виробництва та людей, які зайняті у виробництві;
- г) економічні відносини між людьми, які складаються в процесі виробництва.

14. Як вимірюється продуктивність праці на підприємстві:

- а) вимірюється тривалістю робочої зміни;
- б) вимірюється обсягом виробництва;
- в) вимірюється кількістю продукції в натуральному або вартісному виразі, яка вироблена одним робітником за одиницю часу;

г) вимірюється відношенням валового національного продукту до зайнятих в народному господарстві, тобто середньорічної чисельності робітників.

15. Якщо норма часу зменшиться вдвоє, то норма виробітку:

- а) збільшиться вчетверо;
- б) зменшиться вчетверо;
- в) збільшиться вдвоє;
- г) зменшиться вдвоє.

16. Нормативи часу – це:

- а) регламентована чисельність робітників, яка необхідна для виконання певного обсягу робіт;
- б) регламентована величина витрат праці на обслуговування одиниці обладнання або робочого місця;
- в) регламентовані витрати часу на виконання окремих елементів роботи (операції) або на операцію в цілому;
- г) регламентована величина технологічних параметрів роботи обладнання, яка забезпечує найбільш ефективно його використання.

17. Що таке нормативи чисельності:

- а) регламентована чисельність робітників, яка необхідна для виконання певного обсягу робіт;
- б) регламентована величина витрат праці на обслуговування одиниці обладнання або робочого місця;
- в) регламентовані витрати часу на виконання окремих елементів роботи (операції) або на операцію в цілому;
- г) регламентована величина технологічних параметрів роботи обладнання, яка забезпечує найбільш ефективно його використання.

18. Що таке нормативи обслуговування:

- а) регламентована чисельність робітників, яка необхідна для виконання певного обсягу робіт;
- б) регламентована величина витрат праці на обслуговування одиниці обладнання або робочого місця;
- в) регламентовані витрати часу на виконання окремих елементів роботи (операції) або на операцію в цілому;
- г) регламентована величина технологічних параметрів роботи обладнання, яка забезпечує найбільш ефективно його використання.

19. Нормативні документи, в яких подаються загальногалузеві кваліфікаційні характеристики різних категорій працівників:

- а) тарифні коефіцієнти;
- б) тарифні сітки;
- в) кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців;
- г) тарифно-кваліфікаційні довідники робіт і професій робітників.

20. Тарифна угода – це:

- а) встановлення відповідного співвідношення в оплаті праці працівників різної кваліфікації;
- б) договір між представниками сторін переговорів з питань оплати праці та соціальних гарантій;
- в) розмір заробітної плати, що нижче за нього не можна платити працівникові за виконану норму робочого часу;
- г) колективний договір.

21. Тарифний коефіцієнт першого розряду дорівнює:

- а) відношенню тарифної ставки останнього розряду до тарифної ставки першого розряду;

- б) одиниці;
- в) сумі тарифних ставок всіх розрядів;
- г) різниці між тарифною ставкою останнього і першого розрядів.

22. Що таке тарифна сітка:

- а) відношення тарифної ставки відповідного розряду до тарифної ставки першого розряду;
- б) абсолютний розмір оплати праці робочих в одиницю часу, виражений в грошових одиницях;
- в) нормативний документ, в якому подаються загальногалузеві кваліфікаційні характеристики різних категорій працівників.

23. Яка основна задача нормування праці:

- а) визначення науково обґрунтованої міри праці для кожного робітника, який зайнятий у сфері виробництва, його обслуговування та управління;
- б) визначення шляхів росту заробітної плати;
- в) підвищення продуктивності праці за умови наукової її організації;

24. Який зв'язок існує між нормою часу і нормою виробітку:

- а) не існує;
- б) норма виробітку є величиною прямо пропорційною нормі часу;
- в) норма виробітку є величиною обернено пропорційною нормі часу;
- г) сума норми часу і норми виробітку завжди дорівнює одиниці.

25. Соціальна функція заробітної плати полягає:

- а) в тому, що вона відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманими працівниками і власниками засобів виробництва;
- б) у встановленні залежності її розміру від кількості й якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства;
- в) у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відтворення робочої сили, для відтворення поколінь.

26. В чому полягає регулююча, або ресурсно - розміщувальна функція заробітної плати:

- а) в тому, що вона відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманими працівниками і власниками засобів виробництва;
- б) в оптимізації розміщення робочої сили за регіонами, галузями господарства, підприємствами з урахуванням ринкової кон'юнктури;
- в) у встановленні залежності її розміру від кількості й якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства;
- г) у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відтворення робочої сили, для відтворення поколінь.

27. Стимулююча функція заробітної плати полягає:

- а) в тому, що вона відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманими працівниками і власниками засобів виробництва;
- б) в оптимізації розміщення робочої сили за регіонами, галузями господарства, підприємствами з урахуванням ринкової кон'юнктури;
- в) у встановленні залежності її розміру від кількості й якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства;
- г) у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відтворення робочої сили, для відтворення поколінь.

28. Чим обмежується верхня границя заробітної плати в Україні:

- а) не обмежується;

- б) рівнем мінімальної заробітної плати;
- в) прожитковим рівнем;
- г) рівнем неоподаткованого мінімуму.

Практична частина заняття

Задача 1

Розрахувати середньооблікову чисельність працюючих на підприємстві за січень, якщо воно почало працювати з 10 січня і штат його працівників складався з 90 осіб. З 15 січня було прийнято ще 7 працівників.

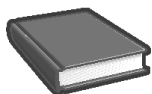
Задача 2

Місячний оклад бухгалтера становить 9000 грн. У звітному місяці він має відпрацювати 24 дні. Але йому було надано відпустку без збереження заробітної плати терміном на 3 дні. У тому ж місці було нараховано премію в розмірі 25% від фактичного заробітку за місяць. Обчислити заробітну плату бухгалтера за звітний місяць.

ТЕМА 9.

Виробнича програма та збут продукції

Зміст теоретичної частини заняття:

- 9.1. Основні показники виробничої програми підприємства
- 9.2. Формування якості продукції
- 9.3. Забезпечення конкурентоспроможності продукції
- 9.4. Маркетингова діяльність підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

- 1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
- 2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
- 3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
- 4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
- 5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

- 1. Що слід розуміти під виробничою програмою підприємства та як її розрахувати?
- 2. Чим відрізняються між собою такі поняття як номенклатура та асортимент?
- 3. Охарактеризуйте такі показники виробництва та реалізації продукції як валова, товарна та реалізована продукція
- 4. Яким чином на підприємствах здійснюється планування виробничої програми?
- 5. Яка роль виробничої потужності у виробничій програмі підприємства?

6. Охарактеризуйте поняття якості продукції як економічної категорії
7. Дайте визначення конкурентоспроможності продукції та вкажіть на фактори, які її визначають

Тестові завдання:

1. Виробнича потужність підприємства – це:
 - а) максимальний випуск продукції у вузькому місці;
 - б) система адресних завдань із виробництва продукції;
 - в) максимально можливий випуск продукції за певний період часу за умови максимально завантаження обладнання та виробничої площі ;
 - г) максимально можливий річний випуск продукції з використанням технічних засобів.

3. Виробнича потужність не залежить від:
 - а) номенклатури, асортименту та якості продукції, що випускається;
 - б) кваліфікації робітників;
 - в) тривалості виробничого циклу;
 - г) наявного на підприємстві обладнання.

4. Одиниці вимірювання виробничої потужності підприємства:
 - а) вартісні;
 - б) трудові;
 - в) натуральні

5. Виробнича потужність, що визначається періодично у зв'язку зі зміною вимог виробництва або з перевищенням проектних показників:
 - б) поточна;
 - в) резервна;
 - г) планова.

6. Виробнича потужність, що визначається в процесі реконструкції діючого або будівництва нового підприємства:
 - а) проектна;
 - б) поточна;
 - в) резервна;

7. До факторів, що визначають виробничу потужність, відносяться:
 - а) кількість устаткування (площі), фонд часу роботи устаткування, продуктивність устаткування;
 - б) фактори технічного та організаційного рівня виробництва;
 - в) продуктивність праці, продуктивність устаткування;
 - г) виробнича програма.

8. При розрахунку виробничої потужності у багатомономенклатурному виробництві береться до уваги:
 - а) корисний фонд робочого часу устаткування, кількість устаткування, трудомісткість одиниці продукції;

- б) корисний фонд робочого часу устаткування, кількість устаткування, трудомісткість одиниці нетипового виду продукції;
- г) коефіцієнт виробничої потужності відносно груп устаткування, виробнича програма.

9. Очікуваний середній обсяг виробництва, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва, називається:

- а) нормальною потужністю;
- б) максимальною виробничою потужністю;
- в) коефіцієнтом використання потужності.

10. Виробнича потужність підприємства визначається за потужністю підрозділів:

- б) допоміжних;
- в) перспективних;
- г) тих, що є вузькими місцями.

11. Виробнича потужність підрозділів визначається за потужністю обладнання:

- а) основного;
- в) резервного;
- г) що вводиться до експлуатації.

13. При безперервному режимі роботи підприємства номінальний фонд часу роботи обладнання буде дорівнювати:

- а) фактичному;
- б) плановому;
- в) календарному;
- г) середньостатистичному.

14. З наведених нижче факторів не сприяють підвищенню ефективності використання виробничих потужностей підприємства:

- а) зниження рівня серійності випуску продукції;
- б) збільшення змінності роботи устаткування;
- в) підвищення питомої ваги активної частини основних засобів в їх загальному обсязі;

15. Середньорічна виробнича потужність підприємства розраховується як:

- а) потужність на початок періоду, скоригована на приріст потужності та зменшення потужності за рахунок вибуття;
- в) середньоарифметичне із вхідної та вихідної потужності;
- г) потужність, що склалася станом на 1 червня відповідного періоду.

17. Річна кількість продукції, що випустило підприємство, складає 360 тис. од., виробнича потужність підприємства – 400 тис. од. / рік. Коефіцієнт використання виробничої потужності складає:

- а) 0,7;
- б) 0,8;
- в) 0,9;
- г) 1,0.

18. На початок року виробнича потужність підприємства склала 200 тис. од. Протягом року відбулося збільшення потужності на 100 тис. од. Вихідна виробнича потужність підприємства склала:

- а) 100 тис. од.;

- б) 200 тис. од.;
- в) 300 тис.од.;
- г) 400 тис. од.

Практична частина заняття

Задача 1

Річний попит ринку на продукцію «А» становить 20 тис.од. Фактична виробнича потужність підприємства – 17 тис.од. на рік. Коефіцієнт використання потужностей становить 0,7. Визначити величину капітальних вкладень, яких потребує підприємство, якщо для приросту виробничої потужності на 1 тис.грн. потрібні капітальні вкладення у розмірі 12 тис.грн.

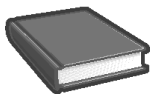
Задача 2

Якби у Вас з'явилась можливість відкрити пункт миття машин з постійними річними витратами в 200 тис. гривень, змінними витратами в сумі 3 гривні за кожен вимитий автомобіль, а конкурентна ціна, за Вашими підрахунками, повинна скласти 5 грн. за автомобіль чи вклали б Ви свій капітал у цю справу?

ТЕМА 10.

Організація виробництва продукції (надання послуг)

Зміст теоретичної частини заняття:

- 10.1. Організація виробничих процесів і виробничих циклів
- 10.2. Типи виробництв
- 10.3. Методи організації виробничих процесів
- 10.4. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній

Орієнтовний хід проведення заняття:

- 1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
- 2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
- 3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
- 4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
- 5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

- 1. Охарактеризуйте структуру виробничого процесу на виробництві
- 2. Які існують способи поєднання виробничих операцій та як розрахувати тривалість виробничого процесу за умови їх застосування?
- 3. Чим відрізняються між собою потоковий та непотоковий методи організації виробництва?
- 4. Дайте порівняльну характеристику одиничному, серійному та масовому типу виробництва

Тестові завдання:

1. Виробничий процес — це:

- а) сукупність організованих у певній послідовності дій щодо зміни стану предмета праці;
- б) сукупність організованих у певній послідовності дій, що забезпечують безперебійність основних виробничих процесів;
- в) сукупність організованих у певній послідовності процесів праці і природних процесів, в результаті яких вихідна сировина і матеріали перетворюються на готову продукцію;
- г) процес виготовлення продукції.

2. Сукупність послідовно організованих дій щодо зміни стану предмета праці називають процесом:

- а) основним;
- б) допоміжним;
- в) обслуговуючим;
- г) виробничим; ;
- д) технологічним;
- е) технічним.

3. Сукупність послідовно організованих дій, що забезпечують безперебійність основних операцій, називають процесом:

- а) основним;
- б) допоміжним;
- в) обслуговуючим;
- г) виробничим;
- д) технологічним;
- е) технічним,

4. Назвіть правильну відповідь:

- а) обслуговуючі процеси забезпечують безперебійність основних процесів;
- б) обслуговуючі процеси забезпечують безперебійність допоміжних процесів;
- в) обслуговуючі процеси забезпечують безперебійність основних і допоміжних процесів;
- г) обслуговуючі процеси забезпечують безперебійність технологічних процесів;
- д) обслуговуючі процеси забезпечують безперебійність технічних процесів.

5. До складу виробничого процесу входять:

- а) допоміжні процеси;
- б) побічні;
- в) основні;
- г) обслуговуючі.

6. Основною структурною одиницею виробничого процесу є:

- а) робочий рух;
- б) операція;
- в) робочий прийом;
- г) робочий цикл;
- д) перехід.

7. Виробничий процес складається з таких операцій:

- а) основних чи технологічних;
- б) природних;

- в) обслуговуючих; :
- г) управлінських;
- д) допоміжних.

8. За масштабами виробництва однорідної продукції розрізняють процеси:

- а) аналітичні;
- б) одиничні;
- в) серійні;
- г) неперервні;
- д) масові.

9. До принципів раціональної організації виробництва належать:

- а) усі відповіді правильні;
- б) пропорційність;
- в) неперервність;
- г) паралельність;
- д) ритмічність;
- е) прямоточність.

10. Найкоротший шлях проходження виробу у межах виробничого процесу забезпечує принцип:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості;
- д) ритмічності;
- е) безперервності.

11. Рівномірність випуску продукції забезпечується принципом:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості;
- д) ритмічності;
- е) безперервності.

12. Одночасність виконання частин виробничого процесу забезпечується принципом:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості;
- д) ритмічності;
- е) безперервності.

13. Який принцип передбачає узгодження пропускної спроможності:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості;
- д) ритмічності;
- е) безперервності.

14. Основними причинами неритмічної роботи є:

- а) "вузькі" місця;
- б) некомплектність поставки;
- в) неякісне планування;
- г) позапланові втрати;
- д) регламентовані простої.

15. Вкажіть типи виробництва:

- а) одиничний;
- б) партійний;
- в) потоковий;
- г) серійний;
- д) масовий;
- е) індивідуальний.

16. Назвіть характерні ознаки одиничного типу виробництва

- а) широка номенклатура виробів;
- б) періодична повторюваність операцій;
- в) висока кваліфікація робітників; .
- г) устаткування — універсальне і спеціальне.

17. Масове виробництво характеризується:

- а) високою кваліфікацією робочої сили;
- б) низьким рівнем спеціалізації;
- в) складною технічною підготовкою;
- г) універсальністю обладнання;
- д) великою часткою заробітної плати у собівартості.

18. Впровадження масового виробництва:

- а) ускладнює постачання виробництва;
- в) сприяє ритмічності виробництва;
- д) погіршує якість виробів.

19. Назвіть параметри поточкових ліній:

- а) ритм;
- б) коефіцієнт змінності;
- в) розрахункова кількість робочих місць;
- г) довжина конвєсера;

20. Партія — це:

- а) кількість виробів, що запускаються і обробляються одночасно;
- б) кількість виробів, що запускаються і обробляються послідовно;
- в) кількість виробів, що запускаються і обробляються одночасно або послідовно, але безперервно;
- г) кількість конструктивно однакових виробів, що запускаються і обробляються одночасно або послідовно, але безперервно,

21. За структурою поточні лінії можна класифікувати як:

- а) однономенклатурні;
- б) багатноменклатурні;
- в) рухомопоточні;
- г) поточно-стаціонарні.

22. Поточковий метод організації виробництва характеризується такими ознаками:

- а) прямоточність;
- б) паралельне виконання операцій на всіх чи кількох робочих місцях;
- в) поділом виробничого процесу на операції;
- г) послідовним виконанням операцій;
- е) використанням неперервно діючого транспорту.

23. Такт — це проміжок часу між:

- а) запуском двох сусідніх окремих виробів;
- б) випусками партій виробів;
- в) випусками окремих виробів;
- г) запусками партій виробів.

24. Ритм — це проміжок часу між:

- а) запуском окремих виробів;
- б) випуском партії виробів;
- в) випуском окремих виробів;
- г) запуском сусідніх транспортних партій виробів.

Практична частина заняття

Задача 1

На аркуші з ім'ям Завд_11 MS Excel побудувати діаграму Ганта за наступними даними:

	A	B	C	D	E
1	Завдання 11.				
2	Назва етапу	Початок етапу, дата	Тривалість, кількість днів	Кінець етапу, дата	
3					
4	Затвердження проекту	28.10.12	5	01.11.12	
5	Розробка анкети	05.11.12	2	06.11.12	
6	Поширення анкети	08.11.12	7	14.11.12	
7	Отримання відповідей	15.11.12	8	22.11.12	
8	Введення даних	28.11.12	5	02.12.12	
9	Аналіз даних	03.12.12	3	05.12.12	
10	Написання звітів	13.12.12	7	19.12.12	
11	Консультація юриста	21.12.12	9	29.12.12	
12	Завершення звіту	30.12.12	3	01.01.13	
13	Аналіз звіту	07.01.13	6	12.01.13	
14	Засідання правління	14.01.13	4	18.01.13	
15					

Задача 2

Визначити тривалість технологічного циклу обробки партії деталей з 50 шт. при послідовному поєднанні 5 технологічних операцій, якщо тривалість виконання операцій має такі значення: $t_1=40$ хв.; $t_2=30$ хв.; $t_3=20$ хв.; $t_4=15$ хв.; $t_5=30$ хв.. Перша та п'ята технологічні операції виконуються на 2 верстатах, решта – на одному.

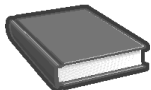
Задача 3

Виробнича програма цеху з виготовлення деталей на наступний рік становить 500 тис.штук. Трудомісткість виготовлення однієї деталі становить 0,5 н-год. Цех працює в одну зміну, яка триває 8 год., а у році 270 робочих днів. Непродуктивні втрати часу становитимуть 6%

щозміни. Виконання норми виробітку по цеху в середньому становитиме 103%. Обчислити кількість робітників, потрібних для виконання річної програми цеху у наступному році.

ТЕМА 11. Витрати підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 11.1. Суть витрат, їх класифікація
- 11.2. Собівартість продукції та її види
- 11.3. Калькулювання собівартості
- 11.4. Визначення точки безбитковості
- 11.5. Напрями зниження витрат підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. В чому полягає суть витрат підприємства? За якими ознаками їх можна класифікувати?
2. Яким чином може розраховувати собівартість продукції підприємства?
3. Для яких цілей застосовують калькулювання собівартості, а в яких випадках доцільніше групувати витрати за елементами?
4. Поясніть процедуру знаходження точки безбитковості виробництва
5. Визначіть можливі напрями зниження витрат підприємства

Тестові завдання:

1. До собівартості продукції відносять:
 - а) поточні витрати на виробництво;
 - б) капітальні витрати;
 - в) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
 - г) витрати на сировину, матеріали і заробітну плату працівників.
2. Для чого потрібна класифікація витрат на виробництво за економічними елементами?
 - а) для розрахунку собівартості одиниці конкретного виду продукції;
 - б) для складання кошторису витрат на виробництво;
 - в) для розрахунку витрат на матеріали;
 - г) для встановлення ціни виробу.

3. Класифікація витрат за калькуляційними статтями витрат необхідна для:

- а) визначення ціни виробу;
- б) розрахунку прямих та непрямих витрат;
- в) розрахунку собівартості одиниці конкретного виду продукції;
- г) складання кошторису витрат на виробництво.

4. До змінних витрат відносять:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на реалізацію продукції;
- в) амортизаційні відрахування.

5. Які фактори не впливають на зниження собівартості продукції?

- а) зміна розміщення виробництва;
- б) зміна складу та якості природної сировини;
- в) підвищення технічного рівня виробництва;
- г) покращання структури продукції, що виробляється на підприємстві.

6. За способом перенесення вартості на виготовлену продукцію витрати класифікують на:

- а) витрати за економічними елементами та витрати за статтями калькуляції;
- б) прямі витрати і непрямі витрати;
- в) умовно-змінні витрати і умовно-постійні витрати;
- г) поточні витрати і одноразові витрати

7. Які з наведених нижче тверджень розкривають зміст ролі витрат при здійсненні економічних розрахунків?

- а) витрати утворюють нижню межу встановлюваної на виготовлену продукцію (товари, роботи, послуги) ціни;
- б) облік складових витрат дає змогу виділити найбільш значимі елементи і після здійснення техніко-економічного аналізу впливати на їх зменшення;
- в) аналіз витрат дає можливість товаровиробнику порівнювати власні витрати із середньогалузевими, а також з витратами конкуруючих підприємств;
- е) всі перелічені ознаки розкривають роль витрат при здійсненні економічних розрахунків.

7. Які витрати з наведених нижче не відносять до прямих матеріальних витрат?

- а) вартість сировини та основних матеріалів;
- б) вартість купованих напівфабрикатів та комплектуючих виробів;
- в) вартість допоміжних матеріалів;
- г) втрати від браку;
- д) плата за оренду земельних і майнових паїв.

8. Які елементи не включаються до собівартості реалізованої продукції?

- а) виробнича собівартість продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду;
- б) витрати на збут продукції;
- в) нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- г) наднормативні виробничі витрати.

9. Які з перелічених нижче елементів витрат не відносяться до змінних загальновиробничих витрат?

- а) витрати на обслуговування й управління виробництвом (цехами, дільницями), що змінюються прямо (або майже прямо), пропорційно до зміни обсягу діяльності;

б) витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

11. Який показник характеризує суму витрат на оплату енергоресурсів в обсязі всієї виготовленої підприємством продукції?

- а) витрати на 1 грн реалізованої продукції;
- б) собівартість одиниці продукції;
- в) матеріалоемність продукції;
- г) енергоемність продукції.

12. Який показник розраховуються шляхом ділення собівартості реалізованої продукції на її обсяг у вартісному вираженні?

- а) витрати на 1 грн реалізованої продукції;
- б) витрати на 1 грн товарної продукції;
- в) витрати на 1 грн валової продукції.

13. До витрат на управління та організацію виробництва в собівартості продукції відносяться витрати:

- а) прямі;
- б) накладні;
- в) змінні;
- г) на обслуговування обладнання.

14. Відношення темпів зростання обсягу виробництва певної галузі до темпів зростання обсягів виробництва промисловості загалом називається:

- а) коефіцієнтом випередження;
- б) показником використання потужностей галузі;
- в) коефіцієнтом промислового виробництва;
- г) структурою промисловості.

15. Факторами зниження собівартості є:

- а) зниження технічного рівня виробництва;
- б) поліпшення організації виробництва і праці;
- в) збільшення кількості конкурентів на ринку;
- г) збільшення обсягу закупівлі матеріальних ресурсів.

16. Цехова собівартість включає в себе витрати:

- а) цеху на виконання технологічних операцій;
- б) підприємства на виробництво даного виду продукції;
- в) цеху на управління виробництвом;
- г) цеху на виконання технологічних операцій та управління цехом.

17. До змінних витрат відносяться:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на реалізацію продукції;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) адміністративні та управлінські витрати.

18. Структура витрат на виробництво продукції – це:

- а) склад витрат і частка кожного елемента у їх загальному обсязі;
- б) склад витрат за їхніми статтями;

г) склад витрат за економічними елементами.

19. Назвіть витрати, що залежать від обсягу виробництва:

- а) валові;
- б) змінні;
- в) постійні.

20. Призначення класифікації за калькуляційними статтями витрат:

- а) визначення ціни на заготівлю деталей, вузлів;
- б) обчислення прямих та накладних витрат;
- в) розрахунок собівартості одиниці конкретного виду продукції;
- г) підґрунтя для складання кошторису витрат на виробництво.

21. Як змінюються постійні витрати на одиницю продукції при збільшенні обсягів виробництва в короткостроковому періоді:

- а) не змінюються;
- б) зменшуються;
- в) збільшуються.

22. Виробнича собівартість включає:

- а) всі витрати підприємства на виробництво продукції плюс витрати на її реалізацію;
- б) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі прямі витрати;
- в) прямі та непрямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці.

23. Які із перелічених витрат відносяться до змінних витрат:

- а) заробітна плата управлінського персоналу;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) вартість матеріалів і напівфабрикатів.

24. Грошове відображення витрат виробничих факторів, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої діяльності являють собою:

- а) фінансові ресурси;
- б) поточні витрати;
- в) інвестиційні ресурси.

25. За яких умов досягається обсяг діяльності підприємства, при якому сума отриманого доходу підприємства дорівнює загальному обсягу витрат?

- а) у точці «мінімальної рентабельності»;
- б) у «точці ліквідації»;
- в) у точці «беззбитковості».

26. Умовно-змінні витрати на виробництво продукції – це такі, що залежать від:

- а) обсягу випущеної продукції;
- б) потужності устаткування, яке обслуговується в процесі виробництва;
- в) кон'юнктури на ринку.

27. За ступенем однорідності витрати поділяють на:

- а) одноелементні;
- б) комплексні;

- в) прямі;
- г) непрямі;

28. За способом перенесення вартості на продукцію витрати поділяються на:

- а) одноелементні;
- б) комплексні;
- в) прямі;
- г) непрямі;

29. За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат витрати поділяються на:

- а) одноелементні;
- б) комплексні;
- в) прямі;
- г) умовно-постійні;
- д) умовно-змінні.

30. Які витрати належать до умовно-постійних:

- а) електроенергія на освітлення;
- б) сировина й основні матеріали;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) адміністративно-управлінські витрати;
- д) заробітна плата основних робітників.

31. Поточні витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції – це:

- а) матеріальні витрати;
- б) повна собівартість;
- в) виробнича собівартість;
- г) ціна продукції.

32. Класифікація витрат на виробництво за економічними елементами є основою для:

- а) встановлення ціни виробу;
- б) складання кошторису витрат на виробництво;
- в) визначення прибутку підприємства;
- г) розрахунку собівартості конкретного виду продукції.

33. Які відходи зменшують собівартість продукції:

- а) виробничий брак;
- б) залишки матеріальних цінностей;
- в) зворотні відходи;

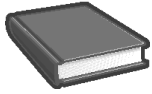
34. Калькулювання – це:

- а) обчислення вартості валової продукції;
- б) обчислення вартості товарної продукції;
- в) обчислення собівартості окремих виробів;
- г) обчислення вартості реалізованої продукції.

ТЕМА 12.

Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку

Зміст теоретичної частини заняття:

- 12.1. Економічна сутність та функції цін
- 12.2. Види та структура ціни
- 12.3. Методи встановлення цін

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Які чинники визначають тенденції ціноутворення на сучасному етапі розвитку вітчизняних ринків?
2. Розкрийте зміст регулювальної функції ціни.
3. Розкрийте суть стимулюючої функції ціни.
4. Яким чином проявляється балансуюча функція ціни?
5. В чому полягає функція ціни як інструменту раціонального розміщення виробництва?
6. Чим відрізняється підхід до ціноутворення в плановій і ринковій економічних системах?
7. Розкрийте принципи ринкового ціноутворення.
8. Перерахуйте етапи встановлення ціни.
9. Що таке економічна цінність товару?
10. В чому полягає ціннісний підхід до встановлення ціни?
11. Охарактеризуйте види цін за кількома класифікаційними ознаками.
12. Чим відрізняються рухомі та ковзаючі ціни?
13. За яких умов проводиться демпінгування цін?
14. Які елементи формують структуру роздрібною ціни?
15. З яких етапів складається життєвий цикл нового товару на ринку та які особливості кожного з цих етапів?
16. Як можна класифікувати ринки за цінової ознакою?
17. Вкажіть на особливості ціноутворення на ринку чистої, олігополістичної та монополістичної конкуренції

Тестові завдання:

1. Рентабельність продукції – це відношення:
А) виручки від реалізації до собівартості

- Б) прибутку до собівартості
- В) витрат до собівартості
- Г) усі відповіді правильні

2. Ціноутворення – це:

- А) процес формування цін на товари і послуги
- Б) процес визначення цінової політики підприємства
- В) процес встановлення цінових пріоритетів підприємства
- Г) усі відповіді правильні

3. Ціноутворення, яке функціонує на основі взаємодії попиту покупця і пропозиції продавця називається:

- А) державне
- Б) кон'юнктурне
- В) ринкове
- Г) децентралізоване
- Д) усі відповіді правильні

4. Ціноутворення, яке функціонує на основі взаємодії попиту покупця і пропозиції продавця, називається ринковим?

- А) так
- Б) ні

5. Ціноутворення, яке функціонує на основі взаємодії попиту покупця і пропозиції продавця, називається кон'юнктурним?

- А) так
- Б) ні

6. В Україні законодавчо встановлені наступні види цін:

- А) вільні (договірні)
- Б) державно фіксовані
- В) регульовані
- Г) ринкові
- Д) централізовані
- Е) усі відповіді правильні

7. Вираження у грошовій формі різних за своєю натуральною формою ресурсів, витрат і результатів виробництва відображає...функцію цін:

- А) обліково-інформаційна
- Б) розподільна
- В) стимулююча
- Г) балансування попиту і пропозиції
- Д) як інструмент раціонального розміщення виробництва

8. Вираження у грошовій формі різних за своєю натуральною формою ресурсів, витрат і результатів виробництва відображає обліково-інформаційну функцію цін?

- А) так
- Б) ні

9. Вираження у грошовій формі різних за своєю натуральною формою ресурсів, витрат і результатів виробництва відображає розподільну функцію цін?

- А) так

Б) ні

10. Вираження у грошовій формі різних за своєю натуральною формою ресурсів, витрат і результатів виробництва відображає стимулюючу функцію цін?

А) так

Б) ні

11. За характером обслуговуваного обороту ціни поділяються на:

А) гуртові

Б) роздрібні

В) тарифи

Г) аукціонні ціни

Д) усі відповіді правильні

12. Ціни поділяються на тверді, рухомі, ковзаючі за:

А) способом встановлення

Б) за чинником часу

В) залежно від виду ринку

Г) за умовами поставки

Д) усі відповіді правильні

13. За способом встановлення ціни поділяються на тверді, рухомі, ковзаючі.

А) так

Б) ні

14. За чинником часу ціни поділяються на тверді, рухомі, ковзаючі.

А) так

Б) ні

15. Залежно від виду ринку ціни поділяються на тверді, рухомі, ковзаючі.

А) так

Б) ні

16. З урахуванням чинника часу ціни поділяються на:

А) постійні

Б) змінні

В) сезонні

Г) східчасті

Д) усі відповіді правильні

17. Найбільші прибутки підприємство отримує на наступній фазі життєвого циклу нового товару:

А) впровадження

Б) зростання

В) зрілість

Г) насичення

Д) спад

18. Найбільші прибутки підприємство отримує на фазі насичення життєвого циклу нового товару

А) так

Б) ні

19. Найбільші прибутки підприємство отримує на фазі зрілості життєвого циклу нового товару

- А) так
Б) ні

20. Найбільші прибутки підприємство отримує на фазі зростання життєвого циклу нового товару
А) так
Б) ні

21. На ринку чистої конкуренції вплив продавців на рівень цін:
А) незначний або відсутній
Б) обмежений
В) абсолютний

22. На ринку монополістичної конкуренції вплив продавців на рівень цін:
А) незначний або відсутній
Б) обмежений
В) абсолютний

23. На ринку чистої монополії вплив продавців на рівень цін:
А) незначний або відсутній
Б) обмежений
В) абсолютний

Практична частина заняття

Задача 1

У звітному році вироблено і реалізовано 50 тис.од. продукції, постійні витрати становили 200 тис.грн., а питомі змінні – 15 грн. Обсяг реалізованої продукції становить 900 тис.грн.

Визначити, в якій зоні (прибутковості чи збитковості) працювало підприємство у звітному році.

Задача 2

Визначити витий річний прибуток підприємства за наступними даними: річний обсяг випуску – 120 тис.шт., оптова ціна одного виробу – 200 грн., собівартість одного виробу – 180 грн., ставка податку на прибуток – 18%.

Задача 3

Визначити найбільш вигідний для підприємства вид продукції за наступними даними:

Вид продукції	Кількість шт	Собівартість 1 шт	Ціна за 1 шт (з ПДВ)	Ціна без ПДВ
1	250	180	260	216,67
2	300	150	197	164,17
3	500	230	286	238,33

Задача 4

Затрати на виробництво товару складають 260 грн., рентабельність-35%. Ставка акцизного податку - 35%. Податок на додану вартість – 20%. Розрахувати роздрібну ціну реалізації.

Задача 5

Розрахуйте ціну реалізації при виявленому попиті на продукцію фірми 600 од., якщо витрати виробництва складають 550 грн. на одиницю продукції. Фірма має намір одержати прибуток у розмірі 35 тис. грн.

Вивчення кон'юнктури ринку продажу бензину дозволило фірмі побудувати наступний прогноз:

Можливі ціни за 1 т бензину	2000	1800	1750
Обсяг продаж, тис. т	200	350	425
Змінні затрати на 1т бензину	1500	1500	1500

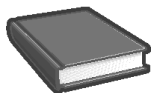
Постійні затрати	40000	40000	40000
------------------	-------	-------	-------

Визначити ціну, при якій досягається найбільший прибуток.

ТЕМА 13.

Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 13.1. Капітал підприємства та його види
- 13.2. Фінансова діяльність підприємства
- 13.3. Дохід підприємства, його суть і види
- 13.4. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
- 13.5. Рентабельність підприємства
- 13.6. Ефективність діяльності підприємства

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

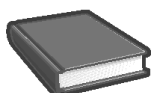
Питання для обговорення:

1. Дайте визначення фінансовому стану підприємства та вкажіть мету його оцінювання
2. Які показники найбільш повно дають можливість охарактеризувати фінансовий стан підприємства?
3. За яких умов можна стверджувати, що баланс має незадовільну структуру?
4. Що показують показники платоспроможності та ліквідності?
5. Як можна визначити рівень фінансової стійкості підприємства?
6. Як висновки можна зробити за результатами розрахунку коефіцієнтів ділової активності та рентабельності?

ТЕМА 14.

Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 14.1. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти

- 14.2. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності
- 14.3. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві
- 14.4. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства
- 14.5. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

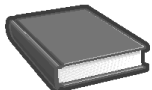
Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте види інвестицій, які можуть бути здійснені в Україні
2. За якими показниками можна оцінити ефективність інвестицій?
3. Як впливає науково-технічний прогрес на інтенсивність інвестиційно-інноваційної активності?
4. Охарактеризуйте можливі етапи інноваційно-інвестиційних процесів

ТЕМА 15.

Діагностика діяльності підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 15.1. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи
- 15.2. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства
- 15.3. Діагностика ефективності управління підприємством

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

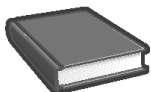
1. В чому полягає суть та ціль процесу проведення діагностики підприємства?
2. Яка відмінність між поняттями економічний аналіз та економічна діагностика?

3. Які способи отримання інформації в умовах проведення економічної діагностики?
4. Як можна використати показники дохідності при формуванні системи оцінювання діяльності підприємства?
5. Опишіть складові виробничого потенціалу підприємства

ТЕМА 16.

Економічна безпека підприємства

Зміст теоретичної частини заняття:

- 16.1. Сутність економічної безпеки підприємства
- 16.2. Оцінка економічної безпеки підприємства
- 16.3. Санація підприємств
- 16.4 Банкрутство підприємств
- 16.5 Ліквідація збанкрутілих підприємств

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

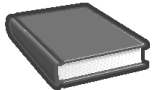
1. Дайте визначення наукової категорії «безпека».
2. Визначіть роль і значення економічної безпеки підприємства в сучасних умовах розвитку економіки України.
3. Коли було прийнято Закон «Про національну безпеку» в США?
4. Розкрийте основні етапи еволюції поняття «економічна безпека».
5. Розкрийте основні етапи еволюції поняття «економічна безпека» в нашій країні.
6. Що таке «глобальна економічна безпека»?
7. Що ви розумієте під терміном «міжнародна економічна безпека»?
8. Виділіть основні фактори впливу на рівень безпеки регіону.
9. Дайте визначення наукової категорії «економічна безпека країни».
10. Дайте визначення наукової категорії «економічна безпека підприємства».
11. Сформулюйте основні концептуальні положення управління економічною безпекою підприємства.
12. Наведіть приклади факторів, які впливають на стан економічної безпеки підприємства.

13. Які елементи світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємства доцільно запровадити в Україні та як їх адаптувати під особливості ведення вітчизняного бізнесу?

ТЕМА 17.

Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Зміст теоретичної частини заняття:

- 17.1. Сучасні моделі розвитку підприємств
- 17.2. Поняття, завдання та форми реструктуризації підприємства
- 17.3. Види реструктуризації
- 17.4. Порядок здійснення й ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання

Орієнтовний хід проведення заняття:

1. Оголошення теми та її зв'язок із лекціями (до 3-х хвилин)
2. Перевірка присутності студентів (до 3-х хвилин)
3. Обговорення та закріплення лекційного матеріалу (до 45-хвилин)
4. Вирішення задач, ситуаційних вправ, проведення розрахунків та формулювання висновків (до 25-хвилин)
5. Оголошення оцінок і пояснення домашнього завдання (до 4-х хвилин)

Питання для обговорення:

1. Які зміни проходять в системі управління та розвитку підприємства протягом останніх 20 років?
2. Як Ви можете оцінити вплив науково-технічного прогресу на моделі управління підприємствами?
3. Яким чином може бути проведена реструктуризація підприємств та в яких випадках вона доцільна?
4. У якому порядку повинна може проходити процес реструктуризації підприємства?

Орієнтовні питання на екзамен

1. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності
2. Підприємство, його основні ознаки, процедура реєстрації
3. Види й організаційні форми підприємств
4. Об'єднання підприємств – особливості діяльності
5. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства

6. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
7. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
8. Державне регулювання діяльності підприємства
9. Особливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства
10. Сутність, функції та принципи управління підприємством
11. Методи управління суб'єктами господарювання
12. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
13. Виробнича структура підприємства – суть та основні риси
14. Поточне та оперативне та стратегічне планування
15. Бізнес-плани підприємства – процедура складання та призначення
16. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
17. Оцінювання необоротних активів підприємства – процедура проведення
18. Ефективність використання основних засобів
19. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення
20. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
21. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті
22. Поняття та процедура визначення ефективності використання оборотних активів
23. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
24. Продуктивність праці, її планування та чинники зростання
25. Поняття та системи заробітної плати
26. Організація виробничих процесів і виробничих циклів
27. Суть витрат, їх класифікація, калькулювання собівартості продукції
28. Методи встановлення цін
29. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
30. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти
31. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності
32. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи
33. Система економічної безпеки підприємства

Рекомендована література

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання-Прес, 2001. – 313 с.
2. Бойчик І. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / Ірина Бойчик. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
3. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 488 с.
4. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144.
5. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2012. – 304 с.
6. Економіка підприємств : підруч. / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. – К. : Знання, 2010. – 463 с.
7. Економіка підприємства : навч. посіб. / [Ліпич Л. Г., Буняк Н. М., Геліч Н. В. та ін.] ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. 2-ге вид., переробл. і доп. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 590 с. – (Посібники та підручники СНУ імені Лесі Українки).
8. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. – 864 с.
9. Економіка підприємства / [Покропивний С. Ф., Грещак М. Г., Колот В. М. та ін.] ; під заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.
10. Економіка підприємства : підручник / [Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Семенів О. М. та ін.] ; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Л. : Новий світ-2000, 2004. – 680 с.

11. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. проф. Качана Є. П. – Т. : ТДЕУ, 2006. – 373 с.
12. Єсінова Н. І. Економіка праці : навч. посіб. / Єсінова Н. І. – Х. : Вид. група “Академія”. 1999.
13. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 109–133.
14. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учб. л-ри, 2011. – 727 с.
15. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник . – Одеса, 2011, 200 с.
16. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
17. Ліпич Л. Г. Організація виробництва: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ліпич Л. Г., Морохова В. О., Московчук А. Т. – Луцьк : РВВ ЛДТУ, 2002. – 256 с.
18. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України щодо організації матеріального стимулювання праці працівників підприємств і організацій № 23 від 29.01.2003 р.
19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.
20. Про доплати і надбавки за науковий ступінь, знання та використання в роботі іноземної мови працівникам апарату органів державної виконавчої влади, прокуратури, судів, митної і податкової служби та інших органів : постанова Кабінету Міністрів України № 390 від 05.06.1995 р.
21. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати : постанова Кабінету Міністрів України №100 від 8 лют. 1995 р.
22. Про оплату праці : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
23. Семернікова І. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. О. Семернікова, Н. В. Мешкова-Кравченко. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2010. – 312 с.
24. Сідун В. А. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – [2-е вид., переробл. та доповн.]. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 356 с.
25. Тимош І. М. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Тимош І. М. – Т. : Астон, 2001. – 347 с.
26. Цивільний кодекс України : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
27. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2011. – 416 с.
28. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 497с.

